

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

NUTARIMAS

DĖL TEISĖS AKTŲ, KURIAIS BUVO SPRENDŽIAMI IKI LIETUVOS NEPRIKLAUSOMOS VALSTYBĖS ATKŪRIMO LIETUVOJE VEIKUSIŲ VALSTYBINIŲ PROFESINIŲ SAJUNGŲ VALDYTO TURTO KLAUSIMAI, ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCIJAI

2003 m. rugsėjo 30 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Egidijaus Jarašiūno, Egidijaus Kūrio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Augustino Normanto, Jono Prapiesčio, Vytauto Sinkevičiaus, Stasio Stačioko, sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Seimo atstovui Seimo kanceliarijos Teisės departamento patarėjui Sauliui Švedui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 ir 105 straipsniais ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu ir 54 straipsnio 3 dalimi, viešuose Teismo posėdžiuose 2003 m. rugpjūčio 7 d. ir 2003 m. rugsėjo 9 d. išnagrinėjo bylą Nr. 40/01 pagal pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo prašymą ištirti, ar Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punkto ir Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo 3 straipsnio 5 dalies (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostatos, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) perduodamas profesinių sąjungų nuosavybėn, ta apimtimi, kuria buvo perduotas ir administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsniui.

Konstitucinis Teismas

nustatė:**I**

Pareiškėjas – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas apeliacine tvarka nagrinėjo administracinę bylą. Teismas nutartimi bylos nagrinėjimą sustabdė ir kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti, ar Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punkto (Žin., 1995, Nr. 51-1248) ir Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo 3 straipsnio 5 dalies (2000 m. liepos 20 d. redakcija) (Žin., 2000, Nr. 67-2018) nuostatos, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) perduodamas profesinių sąjungų nuosavybėn, ta apimtimi, kuria buvo perduotas ir administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsniui.

II

Pareiškėjas – Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas prašymą grindžia šiais argumentais.

1. Konstitucijos 23 straipsnyje įtvirtintos nuosavybės teisių apsaugos garantijos taikytinos ne tik asmenų turimoms nuosavybės teisėms ginti – į jas būtina atsižvelgti, ginant ir teisėtus interesus asmenų, kurių nuosavybės teises nutraukė okupacinė valdžia. Tame pačiame Konstitucijos straipsnyje įtvirtintas nuosavybės neliečiamumo principas reiškia, kad nuosavybės subjektui garantuojama teisė reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo nuosavybės teisių. Įstatymų leidėjas turi pareigą priimti įstatymus, saugojančius savininko nuosavybės teises nuo neteisėto kėsimosi. Niekas negali paimti nuosavybės savavališkai ir ne teisės pagrindu.

2. Pareiškėjo nuomone, įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punkto bei Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo 3 straipsnio 5 dalies (2000 m. liepos 20 d. redakcija) normose nustatyta taisyklė, pagal kurią asmens iki nacionalizacijos privačios nuosavybės teise valdytas pastatas, esantis Anykščių reabilitacijos centro (buvę poilsio namai „Šilelis“) pastatų komplekse, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, perduodamas Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn, taip užkertant kelią buvusio savininko įpėdinams susigrąžinti turėtą nuosavybę natūra. Buvusio savininko įpėdinių teisės susigrąžinti nuosavybę taip suvaržytos galėjo būti tik esant konkrečiam ir aiškiai išreikštam visuomenės poreikiui šio nuosavybės objekto atžvilgiu. Tačiau minėtuose įstatymuose toks visuomenės poreikis nenurodytas. Todėl pareiškėjas

abejoja, ar įstatymų leidėjas, įstatymu suvaržydamas buvusio savininko įpėdinių teisę susigrąžinti turėtą nuosavybę ir perduodamas turėtą privačios nuosavybės teise pastatą kitiems asmenims, nors konkretaus ir aiškiai išreikšto visuomenės poreikio nebuvo, nepažeidė buvusio savininko įpėdinių konstitucinės teisės į nuosavybės neliečiamybę ir tinkamai vykdė savo konstitucinę pareigą priimti įstatymus, saugojančius savininko nuosavybės teises nuo neteisėto kėsینimosi.

III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo kanceliarijos Teisės departamento patarėjo S. Švedo rašytiniai paaiškinimai.

1. Suinteresuoto asmens atstovas teigia, kad Seimas, 1995 m. birželio 28 d. priimdamas įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“, neturėjo duomenų, kad vienas iš Anykščių reabilitacijos centro (buvę poilsio namai „Šilelis“) pastatų buvo nacionalizuotas ir kad jį iki nacionalizacijos privačios nuosavybės teise valdė pareiškėjo administracinėje byloje motina. Duomenų, kad pareiškėjo administracinėje byloje motina iki nacionalizacijos privačios nuosavybės teise valdė gyvenamąjį namą – vilą, Nekilnojamojo turto registre įregistruotą kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, Lietuvos Respublikos archyvuose nebuvo. Dokumentų, patvirtinančių nuosavybės teises į minėtą pastatą, neturėjo nei pareiškėjas administracinėje byloje, nei jo motina. Anykščių rajono apylinkės teismas tik 1998 m. lapkričio 20 d. sprendimu nustatė juridinę reikšmę turintį faktą, kad pareiškėjo administracinėje byloje motina iki nacionalizacijos privačios nuosavybės teise valdė gyvenamąjį namą – vilą, Nekilnojamojo turto registre įregistruotą kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0.

2. S. Švedas pažymėjo, kad Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymas 2000 m. liepos 20 d. buvo priimtas atsižvelgiant į galiojantį įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“, kurio 2 straipsniu Anykščių reabilitacijos centras jau buvo pripažintas Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybe. Seimas, priimdamas šį įstatymą, neturėjo duomenų, kad atkurti nuosavybės teises į vieną iš Anykščių reabilitacijos centro (buvę poilsio namai „Šilelis“) pastatų pretenduoja pareiškėjas administracinėje byloje.

3. S. Švedas taip pat nurodė, kad nors priimant ginčijamas įstatymų nuostatas nebuvo svarstomas pastato, Nekilnojamojo turto registre įregistruoto kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, paėmimo visuomenės poreikiams, klausimas, jo nuomone, šio pastato perdavimas nepriklausomos Lietuvos profesinėms sąjungoms – savanoriškoms, savarankiškoms Lietuvos žmonių organizacijoms, ginančioms darbuotojų profesines, ekonomines bei socialines teises bei interesus, atitiko konkrečius ir aiškiai išreikštus visuomenės poreikius minėto pastato atžvilgiu.

4. Suinteresuoto asmens atstovo nuomone, įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punkto ir Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo 3 straipsnio 5 dalies (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostatos, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) perduodamas profesinių sąjungų nuosavybėn, ta apimtimi, kuria buvo perduotas ir administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsniui.

IV

Rengiant bylą teisminiam nagrinėjimui buvo gauti Lietuvos Respublikos ūkio ministro P. Čėsnos, Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus J. Liaučiaus ir valstybės įmonės „Valstybės turto fondas“ generalinio direktoriaus P. Milašausko rašytiniai paaiškinimai.

V

2003 m. rugpjūčio 7 d. įvykusiame Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Seimo atstovas Seimo kanceliarijos Teisės departamento patarėjas S. Švedas iš esmės pakartojo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus.

VI

Konstitucinis Teismas, nustatęs, kad būtina išsiaiškinti naujas aplinkybes, ištirti naujus įrodymus, susijusius su iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų valdyto turto teisinio statuso kaita, jo perdavimu Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, Lietuvos profesinėms sąjungoms ir / arba kitiems subjektams, 2003 m. rugpjūčio 27 d. priėmė sprendimą dėl bylos nagrinėjimo atnaujinimo, nusprendė pakviesti į Konstitucinio Teismo posėdį liudytojus ir pareikalauti iš Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pateikti papildomus dokumentus bei kitą medžiagą.

VII

2003 m. rugsėjo 8 d. Konstituciniame Teisme buvo gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovo Seimo kanceliarijos Teisės departamento patarėjo S. Švedo papildomi rašytiniai paaiškinimai.

VIII

Konstitucinis Teismas 2003 m. rugsėjo 9 d. posėdyje išklaušė suinteresuoto asmens – Seimo atstovą Seimo kanceliarijos Teisės departamento patarėją S. Švedą, kuris iš esmės pakartojo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus, taip pat apklausė į posėdį šauktus liudytojus: profesinės sąjungos „Solidarumas“ prezidentę A. Balsienę, Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti direktorių V. Blaževičių, Lietuvos darbo

federacijos pirmininką K. Kuzminską, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos pirmininko pavaduotoją A. Kvedaravičių, buvusį Lietuvos darbo federacijos pirmininką L. Radzevičių, Lietuvos profesinių sąjungų konfederacijos pirmininką ir Lietuvos profesinių sąjungų paramos fondo pirmininką A. Sysą, viešosios įstaigos „Anykščių šilelis“ direktorių H. Stankevičių, buvusį Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti direktorių A. Zvicevičių.

Konstitucinis Teismas

konstatuoja:

I

1. Seimas 1995 m. birželio 8 d. priėmė įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“, kurio 2 straipsnio 8 punkte nustatyta:

„Pripažinti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybe ir perduoti Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti šiuos objektus ir jų balanse apskaitomą turtą bei lėšas: <...>

8) Anykščių reabilitacijos centrą (buvę poilsio namai „Šilelis“).“

Įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ vėliau buvo keičiamas, tačiau jo 2 straipsnio 8 punktą liko nepakitęs.

2. Seimas 2000 m. liepos 20 d. priėmė Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymą, kurio 3 straipsnio 5 dalyje buvo nustatyta: „Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) ir poilsio namai „Neringos kopos“ (buvę poilsio namai „Neringa“) lygiomis dalimis perduodami bendrosios dalinės nuosavybės teise Lietuvos darbo federacijai, Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos darbininkų sąjungai ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimui.“

3. Minėtose įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punkto ir Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalies nuostatose nurodyto Anykščių reabilitacijos centro (buvę poilsio namai „Šilelis“) pastatų komplekse Anykščiuose, Vilniaus g. 80, yra administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0.

4. Pareiškėjui – Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui nagrinėjant administracinę bylą kilo abejonė, ar įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2

straipsnio 8 punkto nuostata, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) perduodamas profesinių sąjungų nuosavybėn, ta apimtimi, kuria buvo perduotas ir administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, ir Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalies nuostata, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) perduodamas profesinių sąjungų nuosavybėn, ta apimtimi, kuria buvo perduotas ir administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsniui.

5. Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymas 2002 m. sausio 22 d. priimtu Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo pakeitimo įstatymu buvo pakeistas ir išdėstytas nauja redakcija (Žin., 2002, Nr. 15-549).

Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalyje nustatyta: „Viešoji įstaiga „Anykščių šilelis“ (buvę poilsio namai „Šilelis“) ir UAB „Neringos kopos“ (buvę poilsio namai „Neringa“) akcijos lygiomis dalimis perduodamos bendrosios dalinės nuosavybės teise Lietuvos darbo federacijai, Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos darbininkų sąjungai ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimui.“

II

1. Iš pareiškėjo – Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo nagrinėjamos administracinės bylos medžiagos matyti, kad Anykščių reabilitacijos centro (buvę poilsio namai „Šilelis“) pastatų kompleksas Anykščiuose, Vilniaus g. 80, kuriame yra administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, remiantis Lietuvos respublikinės profesinių sąjungų tarybos Prezidiumo 1960 m. spalio 27 d. nutarimu Nr. 25, 1960 m. lapkričio 23 d. perdavimo–priėmimo aktu buvo perduotas Lietuvos respublikinei profesinių sąjungų Kurortų valdymo tarybai. 1971 m. rugsėjo 7 d. Lietuvos TSR Anykščių rajono darbo žmonių deputatų tarybos Vykdomasis komitetas priėmė sprendimą Nr. 238, kuriame nuspręsta „pripažinti valstybinės nuosavybės teisę į poilsio namų „Šilelis“ pastatų kompleksą“.

2. Iš nagrinėjamos administracinės bylos medžiagos matyti, kad nurodytas administracinis pastatas iki nacionalizacijos privačios nuosavybės teise priklausė pareiškėjo administracinėje byloje tėvams. Pareiškėjas administracinėje byloje, kaip šio iki nacionalizacijos privačios nuosavybės teise valdyto turto paveldėtojas, 1997 m. gruodžio 19 d. Anykščių miesto žemėtvarkos skyriui pateikė prašymą atkurti nuosavybės teises. Paveldėtojui nuosavybės teisės buvo atkurtos 1999 m. balandžio 22 d. Anykščių rajono mero potvarkiu Nr. 375p, kuriuo nuspręsta „už išperkama namą atlyginti pinigais 58.000 litų (rinkos vertė), kadangi gyvenamasis namas pagal įstatymus įsigytas privačion nuosavybėn“. Pareiškėjas administracinėje byloje pateikė skundą Panevėžio apygardos administraciniam teismui su prašymu grąžinti minėtą pastatą natūra bei pripažinti neteisėta Žemės ir

kito nekilnojamojo turto kadastro ir registro valstybės įmonės Utenos filialo 2000 m. gruodžio 7 d. atliktą nuosavybės teisės į minėtą pastatą registraciją Lietuvos darbo federacijos, Lietuvos darbininkų sąjungos, Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimo ir Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti vardu. Panevėžio apygardos administracinis teismas priėmė sprendimą, kuriuo įpareigojo Anykščių rajono savivaldybę įstatymo nustatyta tvarka ir terminais atkurti pareiškėjui administracinėje byloje nuosavybės teisę į minėtą administracinį pastatą, o skundą dalyje dėl Žemės ir kito nekilnojamojo turto kadastro ir registro valstybės įmonės Utenos filialo 2000 m. gruodžio 7 d. atliktos nuosavybės teisės registracijos pripažinimo neteisėta atmetė kaip nepagrįstą. Pareiškėjas administracinėje byloje pateikė apeliacinį skundą Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui su prašymu pakeisti Panevėžio apygardos administracinio teismo sprendimą ir grąžinti minėtą pastatą natūra, taip pat pripažinti neteisėta Žemės ir kito nekilnojamojo turto kadastro ir registro valstybės įmonės Utenos filialo 2000 m. gruodžio 7 d. atliktą nuosavybės teisės į minėtą pastatą registraciją Lietuvos darbo federacijos, Lietuvos darbininkų sąjungos, Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimo ir Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti vardu.

III

1. Sprendžiant, ar pareiškėjo ginčijamos įstatymų nuostatos neprieštarauja Konstitucijai, būtina išsiaiškinti iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių profesinių sąjungų valdyto turto statusą atkūrus Lietuvos nepriklausomą valstybę, taip pat nustatyti, kaip šių profesinių sąjungų valdyto turto klausimai buvo sprendžiami iki įsigaliojant 1992 m. spalio 25 d. Tautos referendumu priimtai Konstitucijai.

2. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba 1990 m. kovo 11 d. priėmė Aktą dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo. Tą pačią dieną Aukščiausioji Taryba priėmė Lietuvos Respublikos Laikinąjį Pagrindinį Įstatymą, kurio 44 straipsnyje buvo nustatyta, kad Lietuvos ekonominės sistemos pagrindas yra Lietuvos Respublikos nuosavybė, kurią sudaro piliečių privatinė nuosavybė, piliečių, susijungusių į grupes (kolektyvus), nuosavybė ir valstybinė nuosavybė.

3. Iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusios profesinės sąjungos buvo SSRS profesinių sąjungų sistemos dalis, jos iš esmės buvo SSRS valstybės mechanizmo dalis, per kurias ta valstybė vykdė tam tikras socialines ir kitas funkcijas. Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. liepos 30 d. nutarime „Dėl paramos besisteigiančioms profsąjungoms ir buvusių valstybinių profsąjungų organizacijų turto“ pabrėžiama, kad „Lietuvos TSR veikusios profsąjungos, vykdydamos valstybės sankcionuotą priverstinį darbuotojų apmokestinimą, atstovavo valdančiosios valstybinės partokratijos sistemos, o ne Lietuvos žmonių interesams. Tokios profesinės sąjungos buvo valstybinės, o ne visuomeninės organizacijos“.

4. Atkūrus Lietuvos nepriklausomą valstybę, buvo sprendžiami ir Lietuvos turto, iki tol valdyto SSRS institucijų, klausimai. Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 13 d. nutarimu „Dėl Lietuvos teritorijoje esančių sąjunginio ir sąjunginio-respublikinio pavaldumo įmonių, įstaigų ir organizacijų statuso“ buvo nustatyta, kad visos šio nutarimo priėmimo dieną Lietuvos teritorijoje esančios sąjunginio ir sąjunginio-respublikinio pavaldumo valstybinės įmonės, įstaigos ir organizacijos pereina Lietuvos Respublikos jurisdikcijai.

Nurodytame Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 13 d. nutarime vartojama formuluotė „pereina Lietuvos Respublikos jurisdikcijai“ reiškia, kad visų sąjunginio ir sąjunginio-respublikinio pavaldumo įmonių, įstaigų ir organizacijų, esančių Lietuvos Respublikos teritorijoje, turtas yra Lietuvos valstybės nuosavybė (Konstitucinio Teismo 2002 m. gegužės 27 d. nutarimas). Nagrinėjamos bylos kontekste pažymėtina, kad Lietuvos valstybės nuosavybė yra ir iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų, kurios buvo SSRS profesinių sąjungų sistemos dalis, valdytas turtas. Pažymėtina ir tai, kad jau minėtame Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. liepos 30 d. nutarime „Dėl paramos besisteigiančioms profsąjungoms ir buvusių valstybinių profsąjungų organizacijų turto“ konstatuota, kad iš šių profesinių sąjungų „vardu sukauptų lėšų ir valstybinių dotacijų pastatytos gydyklos, sanatorijos, sukurtas kitas turtas. Jis negali būti kokios nors vienos žmonių grupės ar susivienijimo nuosavybė, nes priklauso visiems Lietuvos žmonėms. Dalis šio turto turėtų būti perduota naujai besikuriantiems ar susikūrusiems profesiniams susivienijimams“.

5. Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. liepos 30 d. nutarimu „Dėl paramos besisteigiančioms profsąjungoms ir buvusių valstybinių profsąjungų organizacijų turto“ Vyriausybei buvo pavesta inventorizuoti Lietuvos TSR veikusių valstybinių profesinių sąjungų turtą, nustatant šio turto šaltinius ir jo dydį. Minėtu Aukščiausiosios Tarybos nutarimu buvo uždrausta buvusių profsąjungų turto tuometiniams valdytojams bet kaip perleisti ar išnuomoti šį turtą kitiems juridiniams ar fiziniams asmenims ir konstatuota, kad toks turto perleidimas negalioja nuo sandorio sudarymo momento.

6. Vyriausybė 1991 m. gruodžio 31 d. nutarimu Nr. 603 „Dėl buvusių valstybinių profsąjungų kai kurių įstaigų bei organizacijų ir jų turto“ nutarė likviduoti iki tol veikusią Lietuvos respublikinę profesinių sąjungų Kurortų valdymo tarybą. Minėtu Vyriausybės nutarimu buvusios Lietuvos respublikinės profsąjungų kurortų valdymo tarybos sanatorinės-kurortinės įstaigos buvo priskirtos Sveikatos apsaugos ministerijos reguliavimo sferai. Šiai ministerijai buvo pavesta vykdyti nurodytų įstaigų steigėjo funkcijas.

7. Pažymėtina, kad tuo metu, kai buvo sprendžiami iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų valdyto turto klausimai, buvo pradėtas ir vyko ir nacionalizuoto ar kitais būdais neteisėtai nusavinto turto restitucijos procesas.

Pripažindama nuosavybės teisių tęstinumą ir jų atkūrimą, Aukščiausioji Taryba 1990 m. lapkričio 15 d. priėmė principinį sprendimą ir patvirtino šias nuostatas: neginčytinai pripažįstamas Lietuvos piliečių nuosavybės teisių tęstinumas; Lietuvos piliečiai turi teisę susigrąžinti įstatymo apibrėžtose ribose ir tvarka jiems priklausiusį turtą natūra, o nesant galimybės susigrąžinti – gauti kompensaciją.

Teisė negali atsirasti neteisės pagrindu. Okupacinės valdžios nacionalizuotas ar kitais būdais neteisėtai nusavintas turtas netapo valstybės nuosavybe – jis „laikytinas tik faktiškai valstybės valdomu turtu“ (Konstitucinio Teismo 1994 m. gegužės 27 d., 2003 m. kovo 4 d. nutarimai).

Iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusios valstybinės profesinės sąjungos valdė ne tik valstybei nuosavybės teisėmis priklausančią turtą, bet ir okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotą ar kitais būdais neteisėtai nusavintą turtą. Šis turtas taip pat nebuvo minėtų valstybinių profesinių sąjungų nuosavybė.

Taigi Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 13 d. nutarime „Dėl Lietuvos teritorijoje esančių sąjunginio ir sąjunginio-respublikinio pavaldumo įmonių, įstaigų ir organizacijų statuso“ vartojama formuluotė „pereina Lietuvos Respublikos jurisdikcijai“ nereiškia, kad Lietuvos valstybei nuosavybės teise priklauso ir tas turtas, kuris buvo nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir kurį iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo valdė Lietuvoje veikusios valstybinės profesinės sąjungos.

IV

1. Sprendžiant, ar pareiškėjo ginčijamos įstatymų nuostatos neprieštarauja Konstitucijai, būtina išsiaiškinti ir tai, kaip iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių profesinių sąjungų valdyto turto klausimai buvo sprendžiami įsigaliojus 1992 m. spalio 25 d. Tautos referendumu priimtai Konstitucijai.

2. Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valdžios galias riboja Konstitucija. Įsigaliojus Konstitucijai, valstybės institucijos, turinčios įgaliojimus priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo, tai gali daryti tik paisydamos Konstitucijos.

3. Minėta, kad Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. liepos 30 d. nutarime „Dėl paramos besisteigiančioms profsąjungoms ir buvusių valstybinių profsąjungų organizacijų turto“ buvo įtvirtinta nuostata, kad dalis iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų turto turėtų būti perduota naujai besikuriančioms ar jau susikūrusioms profesinėms sąjungoms, taip pat nuostata, kad Vyriausybei pavedama inventorizuoti Lietuvos TSR veikusių valstybinių profesinių sąjungų turtą, nustatant šio turto šaltinius ir jo dydį.

Seimas 1993 m. gegužės 25 d. priėmė įstatymą „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“, kuriuo nustatė „buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų

turto perdavimo pagrindus ir tvarką“. Šio įstatymo 2 straipsnyje nustatyta, kad buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtas susideda iš: 1) turto, sukurto valstybės ir Lietuvos žmonių lėšomis; 2) buvusių profesinių sąjungų sukurto turto; 3) buvusių profesinių sąjungų valdyto turto, gražinto arba gražintino savininkams pagal Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“. Nurodyto įstatymo 3 straipsnyje buvo nustatyta, kad buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtas, sukurtas valstybės ir Lietuvos žmonių lėšomis, inventorizuotas Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. liepos 30 d. nutarimo „Dėl paramos besisteigiančioms profsajungoms ir buvusių valstybinių profsajungų organizacijų turto“ nustatyta tvarka, perduodamas nuosavybėn: 1) valstybei – Lietuvos žmonių poreikiams tenkinti ir Lietuvos sporto draugijai „Žalgiris“; 2) Lietuvos sporto draugijai „Žalgiris“ ir specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, kurio nuostatus tvirtina Seimas ir kuris per 5 metus perduoda turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms; 3) buvusiems savininkams pagal Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“. 1993 m. gegužės 25 d. įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 4 straipsnyje nustatyta, kad buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto ir jo dalių perdavimo tvarką nustato Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“, o 5 straipsnyje buvo nustatyta, kad Lietuvos sanatorijų ir poilsio namų turto perdavimo ir naudojimo tvarką nustato atskiras Seimo nutarimas.

4. Seimas 1993 m. birželio 1 d. priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“. Šio Seimo nutarimo 1 punkte konstatuota, kad buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtas yra inventorizuotas, o 2 punkte buvo nurodyti objektai, kurie „sudaro valstybei perduodamą turtą“. Seimo nutarimo 3 punkte buvo nurodyti objektai, kurie perduodami Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn. Šiam fondui perduodamą turtą sudaro *inter alia* Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis. Seimo nutarimo 6 punkte Vyriausybei buvo pasiūlyta per 5 metus kompensuoti Lietuvos profesinėms sąjungoms už šiame punkte nurodytus ir valstybės perimtus ir privatizuotus objektus ir lėšas už šiuos objektus pervesti į Specialųjį fondą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti. Seimo nutarimo 4 punktu buvo nutarta sudaryti Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti tarybą. Seimo nutarimo 7 punkte Vyriausybei buvo pasiūlyta suteikti profesinėms sąjungoms nuosavybės teise darbu tinkamus atskirus pastatus kaip kompensaciją už pastatą Vilniuje, perduotą Seimui.

Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių

Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ buvo keičiamas ir papildomas Seimo 1994 m. liepos 20 d. nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ pakeitimo ir papildymo“, 1995 m. birželio 27 d. nutarimu „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ pakeitimo ir papildymo“, tačiau jo vėlesnėse redakcijose nustatytas teisinis reguliavimas, palyginti su 1993 m. birželio 1 d. redakcija, nebuvo keičiamas iš esmės iki 2000 m. liepos 20 d., kai buvo priimtas Seimo nutarimas „Dėl Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ pakeitimo“.

5. Seimas 1994 m. vasario 17 d. nutarimu „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų patvirtinimo“ patvirtino Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatus. Pagal šių nuostatų II skyriaus 1 punktą Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti tikslas – remti veikiančias ir besisteigiančias profesines sąjungas. Pagal minėtų nuostatų II skyriaus 2 punktą šio fondo uždaviniai buvo inventorizuoti, perimti, paskirstyti ir perduoti veikiančių ir besisteigiančių profesinių sąjungų nuosavybėn Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo 3 punkte išvardytą turtą, nustatyti tvarką, pagal kurią turtas bus perduotas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms, ir nustatyti turto dalį, perduodamą profesinėms sąjungoms bendrai valdyti. Pagal Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų I skyriaus 3 punktą šis fondas yra juridinis asmuo; likviduoti fondą gali Seimas savo nutarimu (VI skyriaus 1 punktas). Iš Nuostatuose įtvirtinto visuminio teisinio reguliavimo matyti, kad šio fondo steigėjas yra Seimas.

6. Seimas 1995 m. vasario 23 d. priėmė įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ pakeitimo ir papildymo“, kurio 1 straipsniu 1993 m. gegužės 25 d. įstatymą „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ papildė nauju 6 straipsniu, kuriame buvo nustatyta, kad Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas negali būti privatizuojamas ar akcionuojamas, taip pat perduodamas ar kitaip perleidžiamas ne profesinėms sąjungoms, ir nauju 7 straipsniu, kuriame nustatyta, kad Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti veiklą turi teisę kontroliuoti Valstybės kontrolės departamentas.

Seimas 1995 m. birželio 27 d. priėmė įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ pakeitimo ir papildymo“. Šio įstatymo 1 straipsniu buvo panaikinta įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų

turto“ 3 straipsnio 2 punkto (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) nuostata, pagal kurią Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti turėjo per 5 metus perduoti turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms, ir buvo nustatyta, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti veikia iki 2006 m. birželio 1 d. 1995 m. birželio 27 d. įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ pakeitimo ir papildymo“ 2 straipsniu buvo pakeistas įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 5 straipsnis, vietoje žodžio „nutarimas“ įrašius žodį „įstatymas“. Taigi įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 5 straipsnyje (1995 m. birželio 27 d. redakcija) buvo nustatyta, kad Lietuvos sanatorijų ir poilsio namų turto perdavimo ir naudojimo tvarką nustato atskiras Seimo įstatymas. Šio įstatymo 3 straipsniu buvo pakeistas ir papildytas 1993 m. gegužės 25 d. įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnis ir nustatyta, kad Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba po 1999 m. sausio 1 d. Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, o po 2006 m. sausio 1 d. – šio fondo lėšas privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn.

Seimas 1998 m. gruodžio 21 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo įstatymą. Šio įstatymo 1 straipsniu buvo pakeista 1993 m. gegužės 25 d. įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalis (1995 m. birželio 27 d. redakcija) ir ji buvo išdėstyta taip: „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba po 1999 m. liepos 1 d. Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, o po 2006 m. sausio 1 d. – Fondo lėšas privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn.“

Seimas 1999 m. birželio 24 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymą. Šio įstatymo 1 straipsniu buvo pakeistas 1993 m. gegužės 25 d. įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnis (1998 m. gruodžio 21 d. redakcija) ir jis buvo išdėstytas taip:

„Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas negali būti privatizuojamas ar akcionuojamas, taip pat parduodamas ar kitaip perleidžiamas, išskyrus šio straipsnio antroje dalyje nurodytus atvejus.

Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba po 1999 m. gruodžio 31 d. privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, o po

2006 m. sausio 1 d. – perduoti joms ir Fondo lėšas.

Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo iki 1999 m. spalio 1 d. perimti perduotą buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtą.“

Seimas 1999 m. gruodžio 21 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo įstatymą. Šio įstatymo 1 straipsniu buvo pakeista 1993 m. gegužės 25 d. įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalis (1999 m. birželio 24 d. redakcija) ir ji buvo išdėstyta taip: „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba po 2000 m. gegužės 31 d. privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, o po 2006 m. sausio 1 d. – perduoti joms ir Fondo lėšas.“

Seimas 2000 m. gegužės 23 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo įstatymą. Šio įstatymo 1 straipsniu buvo pakeista 1993 m. gegužės 25 d. įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalis (1999 m. gruodžio 21 d. redakcija) ir ji buvo išdėstyta taip: „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba po 2000 m. liepos 31 d. privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, o po 2006 m. sausio 1 d. perduoti joms ir Fondo lėšas.“

7. Minėta, kad įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 5 straipsnyje (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) buvo nustatyta, kad Lietuvos sanatorijų ir poilsio namų turto perdavimo ir naudojimo tvarką nustato atskiras Seimo nutarimas, o šio įstatymo 5 straipsnyje (1995 m. birželio 27 d. redakcija) – kad Lietuvos sanatorijų ir poilsio namų turto perdavimo ir naudojimo tvarką nustato atskiras Seimo įstatymas.

Seimas 1995 m. birželio 8 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“. Šiuo įstatymu buvo nustatyta, kurie objektai ir jų balanse apskaitomas turtas bei lėšos pripažįstami valstybės nuosavybe ir perduodami Vyriausybei (1 straipsnis) ir kurie objektai ir jų balanse apskaitomas turtas bei lėšos pripažįstami Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybe ir perduodami Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti (2 straipsnis). Pagal šio įstatymo 2 straipsnio 8 punktą Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybe buvo pripažintas ir Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti buvo perduotas (su jo balanse apskaitomu turtu bei lėšomis) *inter alia* Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai

„Šilelis“).

1995 m. birželio 8 d. įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnyje buvo nustatyta, kad Lietuvos profesinėms sąjungoms už valstybės nuosavybės perduotus objektus, turtą ir lėšas kompensuojama pagal Vyriausybės komisijos inventorizacijos 1991 m. sausio 1 d. duomenis išmokant kompensaciją kiekvienais metais lygiomis dalimis iki 2006 m. birželio 1 d.; kompensuojamos lėšos yra Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybė ir pervedamos Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti.

Minėto įstatymo 3 straipsnyje buvo nustatyta, kad šio įstatymo 1 straipsnyje nurodyti objektai (išskyrus bendrabučius) turi būti naudojami sanatoriniam-kurortiniam gydymui, medicininei ir socialinei reabilitacijai, poilsiui bei turizmui, kad šie objektai pasibaigus pirminiam privatizavimo etapui gali būti privatizuojami atskiru Seimo nutarimu, taip pat kad šio įstatymo 1 straipsnyje nurodyti bendrabučiai privatizuojami įstatymų nustatyta tvarka.

Seimas 1998 m. spalio 8 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 3 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymą. Šio įstatymo 1 straipsniu 1995 m. birželio 8 d. įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 3 straipsnis pripažintas netekusiu galios.

8. Seimas 2000 m. liepos 20 d. priėmė Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymą. Šio įstatymo 1 straipsnyje buvo konstatuota, kad jis „priimamas remiantis tuo, kad Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba nesilaikė įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ bei kitų Lietuvos profesinių sąjungų turto klausimus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų ir neatliko jai pavestų funkcijų“, taip pat kad Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymu „siekiama išsaugoti Lietuvos nacionalinio turto – profesinėms sąjungoms priklausiusių pastatų ir kito turto vertę, juos tinkamai valdyti ir naudoti, o profesinėms sąjungoms sudaryti galimybę turtą ir lėšas efektyviai panaudoti savo tikslams įgyvendinti“.

Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo 2 straipsnyje buvo nustatyta, kurie Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti objektai ir jų balanse 2000 m. rugpjūčio 1 d. esantis turtas bei lėšos perduodami valstybės įmonei Valstybės turto fondui jį parduoti; šiame straipsnyje (2 dalyje) taip pat buvo nustatyta, kad Valstybės turto fondas nurodytus objektus turi parduoti Valstybės ir savivaldybių turto privatizavimo įstatyme numatytais būdais iki 2001 m. liepos 1 d.; kol šis turtas bus parduotas, Valstybės turto fondas jį valdo, naudoja ir juo disponuoja šio įstatymo nustatyta tvarka.

Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo 3 straipsnyje buvo nustatyta, kurie objektai yra perduodami nuosavybės teise tam tikriems tiesiogiai nurodytiems subjektams – Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimui, Lietuvos darbo federacijai, Lietuvos darbininkų sąjungai. Šio straipsnio 5 dalyje *inter alia* buvo nustatyta, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) lygiomis dalimis perduodamas bendrosios dalinės nuosavybės teise Lietuvos darbo federacijai, Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos darbininkų sąjungai ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimui; šio straipsnio 11 dalyje *inter alia* buvo nustatyta, kad Lietuvos darbo federacija, Lietuvos profesinių sąjungų centras, Lietuvos darbininkų sąjunga ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimas iki 2000 m. rugsėjo 1 d. turi priimti bendrosios dalinės nuosavybės teise Anykščių reabilitacijos centrą (buvę poilsio namai „Šilelis“).

Minėtame įstatyme buvo nustatytos datos, iki kurių Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti turi perduoti nurodytus objektus atitinkamoms profesinėms sąjungoms ir Valstybės turto fondui. Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatyme taip pat buvo nustatyta, kad Valstybės turto fondas už parduotą Lietuvos profesinių sąjungų turtą gautas lėšas turi lygiomis dalimis pervesti į einamąsias sąskaitas profesinėms sąjungoms, registruotoms Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijoje ir atstovaujamos Lietuvos Respublikos trišalėje taryboje: Lietuvos darbo federacijos, Lietuvos darbininkų sąjungos, Lietuvos profesinių sąjungų centro ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimo bei Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti (4 straipsnis).

9. Pažymėtina, kad 2000 m. liepos 20 d. Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo 5 straipsnyje buvo nustatyta, jog Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti yra likviduojamas ir šio fondo tarybos įgaliojimai nutraukiami nuo 2001 m. liepos 1 d.

10. Priėmus Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymą atitinkamai buvo keičiami ir įstatymas „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“, įstatymas „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ bei Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“.

Seimas 2000 m. liepos 20 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymą. Šio įstatymo 1 straipsniu buvo pakeistas įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punktą (1995 m. birželio 27 d. redakcija) ir buvo nustatyta, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti veikia iki 2001 m. liepos 1 d., taip

pat šio įstatymo 2 straipsniu buvo pakeista įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalis (2000 m. gegužės 23 d. redakcija) ir ji buvo išdėstyta taip: „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą bei lėšas Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo nustatyta tvarka.“

Seimas 2000 m. liepos 20 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnio pakeitimo įstatymą. Šio įstatymo 1 straipsniu buvo pakeista įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnio 2 dalis ir ji buvo išdėstyta taip: „Kompensuojamos lėšos yra Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybė. Jos pervedamos lygiomis dalimis į einamąsias sąskaitas profesinėms sąjungoms, registruotoms Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijoje ir atstovaujamos Lietuvos Respublikos trišalėje taryboje: Lietuvos darbo federacijos, Lietuvos darbininkų sąjungos, Lietuvos profesinių sąjungų centro ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimo, bei Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti.“

Seimas 2000 m. liepos 20 d. priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ pakeitimo“. Šio nutarimo 3 straipsniu buvo pakeista Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 6 punkto (1995 m. birželio 27 d. redakcija) 2 pastraipa ir ji buvo išdėstyta taip: „Lėšos, gautos už perduotą Lietuvos profesinių sąjungų turtą, Valstybės turto fondui atskaičiavus turto (objektų) išlaikymo išlaidas ir 5 procentų dydžio sumą nuo perduoto turto sumos, lygiomis dalimis pervedamos į einamąsias sąskaitas profesinėms sąjungoms, registruotoms Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijoje ir atstovaujamos Lietuvos Respublikos trišalėje taryboje: Lietuvos darbo federacijos, Lietuvos darbininkų sąjungos, Lietuvos profesinių sąjungų centro ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimo, bei Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti.“

11. Minėta, kad Seimas 2002 m. sausio 22 d. priėmė Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymą išdėstė nauja redakcija.

Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 1 straipsnyje nurodyta, kad šiuo įstatymu siekiama profesinėms sąjungoms sudaryti galimybę efektyviau disponuoti profesinių sąjungų turtu ir lėšomis.

Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 3 straipsnyje nustatyta, kokie objektai yra perduodami nuosavybės teise šiame straipsnyje tiesiogiai nurodytiems subjektams – Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimui, Lietuvos darbo federacijai, Lietuvos darbininkų sąjungai. Šio straipsnio 5 dalyje *inter alia* nustatyta, kad viešoji įstaiga „Anykščių šilelis“ (buvę poilsio namai „Šilelis“) lygiomis dalimis perduodama bendrosios dalinės nuosavybės teise Lietuvos darbo federacijai, Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos darbininkų sąjungai ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimui.

Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 4 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti likviduojamas ir šio fondo tarybos įgaliojimai nutraukiami atskiru Seimo nutarimu, kai atsiskaityta už Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti įsteigtų viešųjų įstaigų įsipareigojimus, šio fondo valdomas turtas perduotas atskirų profesinių sąjungų ar savivaldybių nuosavybėn arba šis turtas parduotas ir lėšos pervestos šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytiems subjektams – Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimui, Lietuvos darbo federacijai ir Lietuvos darbininkų sąjungai.

Pagal Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 5 straipsnį yra sudaroma Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti naujos sudėties taryba. Pagal šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalį Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti jam perduotą turtą, išskyrus šio įstatymo 3 straipsnyje nurodytą turtą, valdo, naudoja ir disponuoja juo Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti tarybos nustatyta tvarka.

Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 2 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti lėšos ir lėšos, gautos valdant, naudojant šiam fondui perduotą turtą ir disponuojant juo, pervedamos į Profesinių sąjungų paramos fondą. Profesinių sąjungų paramos fondo steigėjais turi teisę būti Lietuvos profesinių sąjungų centras, Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimas, Lietuvos darbo federacija ir Lietuvos darbininkų sąjunga. Jei Profesinių sąjungų paramos fondas neįsteigiamas iki 2002 m. gegužės 1 d., šioje dalyje nurodytos lėšos lygiomis dalimis paskirstomos Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimui, Lietuvos darbo federacijai ir Lietuvos darbininkų sąjungai.

12. Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymą išdėsčius nauja redakcija, atitinkamai buvo pakeistas ir įstatymas „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“. Seimas 2002 m. sausio 22 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymą.

2002 m. sausio 22 d. priimto Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių

sajungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo 1 straipsniu buvo pakeistas įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punktą (2000 m. liepos 20 d. redakcija) – jame išbraukti žodžiai „ir kuris veikia iki 2001 metų liepos 1 dienos“. Taigi anksčiau buvusi nuostata, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti veikia iki 2001 m. liepos 1 d., buvo panaikinta.

2002 m. sausio 22 d. priimto Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 1 dalimi netekusia galios buvo pripažinta įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 1 dalis (1999 m. birželio 24 d. redakcija), kurioje buvo nustatyta, kad Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas negali būti privatizuojamas ar akcionuojamas, taip pat parduodamas ar kitaip perleidžiamas, išskyrus šio straipsnio 2 dalyje nurodytus atvejus; kaip minėta, įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalyje (2000 m. liepos 20 d. redakcija) buvo nustatyta, kad Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą bei lėšas Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo nustatyta tvarka.

2002 m. sausio 22 d. priimto Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 2 dalimi įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalis (2000 m. liepos 20 d. redakcija) buvo pakeista ir išdėstyta taip: „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo per 2 mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo nustatyti Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduoto turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką ir numatyti, kaip bus atsiskaityta už Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti įsteigtų viešųjų įstaigų įsipareigojimus.“

V

1. Iš iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų valdyto turto teisinio reguliavimo po Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo matyti, kad jis buvo itin nenuoseklus, prieštaringas ir dviprasmiškas. Įstatymų ir kitų Seimo priimtų teisės aktų nuostatos neretai paneigia viena kitą, formuluotės juose vartojamos teisiškai nekorektiškai.

2. Antai minėta, kad pagal Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos teritorijoje esančių sąjunginio ir sąjunginio-respublikinio pavaldumo įmonių, įstaigų ir organizacijų statuso“ visų sąjunginio ir sąjunginio-respublikinio pavaldumo įmonių, įstaigų ir

organizacijų, esančių Lietuvos Respublikos teritorijoje, turtas yra Lietuvos valstybės nuosavybė. Ši nuostata įtvirtinta ir Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. liepos 30 d. nutarime „Dėl paramos besisteigiančioms profsąjungoms ir buvusių valstybinių profsąjungų organizacijų turto“, kuriame konstatuota, kad „Lietuvos TSR veikusių profsąjungų“ turtas „negali būti kokios nors vienos žmonių grupės ar susivienijimo nuosavybė, nes priklauso visiems Lietuvos žmonėms“.

Taigi abiem nurodytais Aukščiausiosios Tarybos aktais iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų valdytas turtas yra pripažintas Lietuvos valstybės nuosavybe.

Tuo tarpu pagal 1993 m. gegužės 25 d. priimto įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnį dalis buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto, kuris pagal minėtus Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 13 d. ir 1990 m. liepos 30 d. nutarimus jau buvo pripažintas Lietuvos valstybės nuosavybe, vėl perduodama valstybės nuosavybėn, o dalis šio turto perduodama Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn, tačiau šis fondas per 5 metus turi perduoti šį turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms.

3. Konstatavus, kad buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtas yra inventorizuotas, Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ buvo konkrečiai nurodyti objektai, kurie – nors jie minėtais Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 13 d. ir 1990 m. liepos 30 d. nutarimais jau buvo pripažinti Lietuvos valstybės nuosavybe – vėl buvo perduoti Lietuvos valstybei, taip pat konkrečiai nurodyti kiti objektai, kurie – nors jie minėtais Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 13 d. ir 1990 m. liepos 30 d. nutarimais taip pat buvo pripažinti Lietuvos valstybės nuosavybe – buvo perduoti Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn. Šiam fondui buvo perduota *inter alia* Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis, tačiau tiksliai nenurodyta, kokie tai yra objektai ir kokia sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis yra perduodama Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn. Pažymėtina, kad Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo 3 punkto 6 papunkčio formuluotė „Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ suponuoja ir tai, kad tam tikra tiksliai neapibrėžta sanatorijų bei poilsio namų dalis yra traktuojama kaip Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybė, nors joks teisės aktas, kuriuo remiantis minėto Lietuvos valstybei nuosavybės teise priklausančio turto dalis būtų tapusi profesinių sąjungų nuosavybe, iki tol nebuvo priimtas. Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo 2 punkto 7 papunkčio analogiška formuluotė („Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“) suponuoja ne tik tai, kad tam tikra tiksliai neapibrėžta sanatorijų bei poilsio namų dalis yra laikoma iki tol nuosavybės

teise priklausiusia Lietuvos profesinėms sąjungoms, nors, kaip minėta, joks teisės aktas, kuriuo remiantis minėto Lietuvos valstybei priklausančio turto dalis būtų tapusi profesinių sąjungų nuosavybe, iki tol nebuvo priimtas, bet ir tai, kad įsigaliojus Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimui sanatorijos bei poilsio namai vėl perduodami valstybei, nors pagal Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 13 d. ir 1990 m. liepos 30 d. nutarimus jie ir iki tol buvo Lietuvos valstybės nuosavybė.

Be to, Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarime „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ buvo įtvirtinta nuostata, pagal kurią Vyriausybei buvo pasiūlyta kompensuoti Lietuvos profesinėms sąjungoms už tam tikrus valstybės perimtus ir privatizuotus objektus, nors šie objektai minėtais Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 13 d. ir 1990 m. liepos 30 d. nutarimais buvo pripažinti Lietuvos valstybės nuosavybe. Taigi nurodytame Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarime buvo įtvirtinta nuostata, pagal kurią valstybė turi kompensuoti Lietuvos profesinėms sąjungoms už turtą, kuris tuo metu nuosavybės teise priklausė pačiai valstybei ir niekada nuosavybės teise nepriklausė profesinėms sąjungoms, tad jos negalėjo jo prarasti.

Beje, nuostata, kad Lietuvos profesinėms sąjungoms už valstybės nuosavybėn perduotus objektus, turtą ir lėšas turi būti kompensuojama, įtvirtinta ir įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnyje (1995 m. birželio 8 d. ir 2000 m. liepos 20 d. redakcijos). Taigi įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnyje (1995 m. birželio 8 d. ir 2000 m. liepos 20 d. redakcijos) taip pat buvo įtvirtinta nuostata, pagal kurią valstybė turi kompensuoti Lietuvos profesinėms sąjungoms už turtą, kuris tuo metu nuosavybės teise priklausė pačiai valstybei ir niekada nuosavybės teise nepriklausė profesinėms sąjungoms, tad profesinės sąjungos negalėjo jo prarasti.

Minėta, kad pagal įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnį (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) dalis buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto perduodama Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn. Taigi pagal įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnį (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti traktuojamas kaip jam perduoto buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto savininkas.

Kita vertus, šiame straipsnyje nustatyta ir tai, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti per 5 metus turi perduoti šį turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms. Taigi nors pagal įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnį (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) Specialusis

fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti traktuojamas kaip jam perduoto buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto savininkas, tame pačiame straipsnyje nustatytas įpareigojimas per 5 metus perduoti šį turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms reiškia, kad Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti šis turtas perduotas tik laikinai.

1995 m. birželio 27 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ pakeitimo ir papildymo“ 3 straipsnio 2 dalimi papildžius įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnį (1995 m. vasario 23 d. redakcija) 2 dalimi ir joje įtvirtinus nuostatą „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn“, taip pat buvo nustatytas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti jam perduotą buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtą tik laikinai valdo ir naudoja.

Nuostata, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nurodytą turtą tik laikinai valdo ir naudoja (taigi nėra jo savininkas), yra įtvirtinta ir 1998 m. gruodžio 21 d. priimtame Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo įstatyme, 1999 m. birželio 24 d. priimtame Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatyme, 1999 m. gruodžio 21 d. priimtame Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo įstatyme, 2000 m. gegužės 23 d. priimtame Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo įstatyme, 2000 m. liepos 20 d. priimtame Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatyme, nors įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio formuluotė „buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtas <...> perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti“ nebuvo pakeista.

Taigi nors pagal įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnį dalis buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto buvo perduodama Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn, iš viso šiame įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo matyti, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nebuvo jam perduoto turto savininkas, bet jį tik laikinai valdė ir naudojo.

4. Minėta, kad pagal Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 13 d. nutarimą „Dėl Lietuvos teritorijoje esančių sąjunginio ir sąjunginio-respublikinio pavaldumo įmonių, įstaigų ir organizacijų

statuso“ ir Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. liepos 30 d. nutarimą „Dėl paramos besisteigiančioms profsajungoms ir buvusių valstybinių profsajungų organizacijų turto“ iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų valdytas turtas, taigi ir jų valdyti sanatorijos ir poilsio namai, yra Lietuvos valstybės nuosavybė. Šią nuostatą atspindi ir realizuoja ir Vyriausybės 1991 m. gruodžio 31 d. nutarimas Nr. 603 „Dėl buvusių valstybinių profsajungų kai kurių įstaigų bei organizacijų ir jų turto“, kuriuo nutarta likviduoti Lietuvos respublikinę profesinių sąjungų Kurortų valdymo tarybą, o šios tarybos valdytos sanatorinės-kurortinės įstaigos buvo priskirtos Sveikatos apsaugos ministerijos reguliavimo sferai ir šiai ministerijai buvo pavesta vykdyti nurodytų įstaigų steigėjo funkcijas. Nuostatą, kad iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų valdyti sanatorijos ir poilsio namai yra Lietuvos valstybės nuosavybė, atspindi ir 1993 m. gegužės 25 d. priimto įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 5 straipsnio nuostatos dėl Lietuvos sanatorijų ir poilsio namų turto perdavimo ir naudojimo tvarkos nustatymo atskiru Seimo nutarimu formuluotė „Lietuvos sanatorijos ir poilsio namai“.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 2 punkto 7 papunktyje ir 3 punkto 6 papunktyje vartojama ne formuluotė „Lietuvos sanatorijos ir poilsio namai“, bet kita formuluotė – „Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijos bei poilsio namai“. Taigi 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 2 punkto 7 papunktyje ir 3 punkto 6 papunktyje apibūdinant sanatorijas ir poilsio namus, perduodamus *inter alia* Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn, šių sanatorijų ir poilsio namų teisinis statusas nurodomas kitoks, negu nustatytasis 1993 m. gegužės 25 d. įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 5 straipsnyje. Formuluotė „Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijos bei poilsio namai“ vartojama ir nurodyto Seimo nutarimo 3 punkto 5 papunktyje (1994 m. liepos 20 d. redakcija) bei Seimo 1994 m. vasario 17 d. nutarimu „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų IV skyriaus 1 punkto 6 papunktyje ir V skyriaus 2 punkte.

5. Minėta, kad pagal įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnį (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) dalis buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto (kuris Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. kovo 13 d. nutarimu „Dėl Lietuvos teritorijoje esančių sąjunginio ir sąjunginio-respublikinio pavaldumo įmonių, įstaigų ir organizacijų statuso“ ir Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. liepos 30 d. nutarimu „Dėl paramos besisteigiančioms profsajungoms ir buvusių valstybinių profsajungų organizacijų turto“ buvo

pripažintas Lietuvos valstybės nuosavybe) perduodama Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn; minėtas fondas per 5 metus turi perduoti šį turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms. Tebegaliojant šiai nuostatai, Seimas 1995 m. birželio 8 d. priėmė įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“, kurio 2 straipsnyje buvo nustatyta, kurie objektai ir jų balanse apskaitomas turtas bei lėšos pripažįstami Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybe ir perduodami Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti.

Taigi pagal vieno įstatymo tebegaliojančias nuostatas tam tikras buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų valdytas turtas buvo pripažintas Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybe, o pagal kitą tuo pat metu galiojusį įstatymą šio turto dalis buvo pripažinta Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybe, bet perduota Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti.

Pažymėtina, kad turtą pripažįstant profesinių sąjungų nuosavybe, šios profesinės sąjungos – nuosavybės teisės subjektas – nebuvo įvardytos.

VI

1. Minėta, kad pagal įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnį (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtas „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, kurio nuostatus tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas ir kuris per 5 metus perduoda turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms“.

Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 4 punktu buvo nutarta sudaryti Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti tarybą.

Seimas 1994 m. vasario 17 d. nutarimu „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų patvirtinimo“ patvirtino Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatus. Nors minėti nuostatai vėliau ne kartą buvo keičiami ir papildomi, tačiau juose įtvirtintos nuostatos dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti veiklos tikslo ir uždavinių iš esmės nekito – jis visą laiką buvo institucija, turinti įgaliojimus perimti, paskirstyti ir perduoti veikiančių ir besisteigiančių profesinių sąjungų nuosavybėn buvusių valstybinių profesinių sąjungų valdytą turtą. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad minėtas turtas – valstybės nuosavybė.

2. Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti teisinis reguliavimas taip pat yra nenuoseklus, prieštaringas ir dviprasmiškas.

Iš Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatuose įtvirtinto visuminio teisinio reguliavimo matyti, kad šio fondo steigėjas yra Seimas. Šį fondą likviduoti gali Seimas savo nutarimu (VI skyriaus 1 punktas). Fondo tarybos nario atšaukimą, naujo nario skyrimą taip pat tvirtina Seimas (V skyriaus 1 punktas). Fondą valdo jo taryba, kurios sudėtį tvirtina ir atnaujina Seimas (V skyriaus 1 punktas).

Pagal Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatus šis fondas yra juridinis asmuo (I skyriaus 3 punktas), ne pelno siekianti organizacija (I skyriaus 2 punktas). Pagal minėtų nuostatų III skyriaus 3 punktą šio fondo kompetencijai priskirta „Fondo turto klausimais atstovauti profesinių sąjungų interesams valstybinės valdžios ir vykdomosios valdžios institucijose“, o pagal VI skyriaus 2 punktą „ginčai dėl Fondo veiklos bei jo valdomo turto paskirstymo ir perdavimo atskiroms profesinėms sąjungoms sprendžiami teismine tvarka“.

Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų V skyriaus 1 punkte (1994 m. vasario 17 d. redakcija) buvo nustatyta, kad šio fondo tarybą sudaro šioje dalyje nurodytų profesinių sąjungų – Lietuvos profesinių sąjungų centro, Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimo, Lietuvos profesinių sąjungų bendrijos, Lietuvos darbininkų sąjungos, Lietuvos darbo federacijos bei neasocijuotų profesinių sąjungų – atstovai ir 6 Vyriausybės bei kitų valstybės institucijų atstovai. Seimo 1994 m. liepos 20 d. nutarimu „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų pakeitimo ir papildymo“ 2 punktu minėtų nuostatų V skyrius buvo pakeistas ir jo 1 punkte buvo *inter alia* nustatyta, kad „Fondą valdo Fondo taryba, sudaryta iš penkiolikos profesinių sąjungų atstovų“.

Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų V skyriaus 4 punkte nustatyta, kad „Fondo vykdomoji institucija finansuojama iš Fondo lėšų pagal Fondo Tarybos patvirtintą finansinių išlaidų sąmatą“. Pažymėtina, kad minėtas fondas buvo finansuojamas iš valstybės biudžeto (1997 m. gruodžio 2 d. Lietuvos Respublikos 1998 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 1998 m. gruodžio 3 d. Lietuvos Respublikos 1999 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, 2000 m. gruodžio 19 d. Lietuvos Respublikos 2001 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas).

Pažymėtina, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti 1995 m. rugpjūčio 4 d. buvo įregistruotas tuometinėje Lietuvos Respublikos ekonomikos ministerijoje kaip „ne pelno įmonė“, kurios pagrindinė veikla – „Sveikatos priežiūra ir socialinis darbas“.

Iš aptarto Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti statusą nustatančio teisinio reguliavimo matyti, kad šis fondas turi ir valstybės institucijoms, ir

nevalstybinėms organizacijoms būdingų požymių. Taigi Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatuose įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, iš kurio negalima vienareikšmiškai spręsti apie šios institucijos teisinį statusą.

Šį Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti teisinio statuso neapibrėžtumą lemia ir tai, kad pagal įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnį (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) dalis buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto perduodama šio fondo (kuris per 5 metus turi perduoti šį turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms) nuosavybėn, o pagal šio įstatymo 6 straipsnio 2 dalį (1995 m. birželio 27 d. redakcija) Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti šį turtą tik laikinai valdo ir naudoja, vadinasi, nėra jo savininkas.

3. Minėta, kad Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 1 straipsnyje buvo konstatuota, jog jis priimamas remiantis tuo, kad Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba nesilaikė įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ bei kitų Lietuvos profesinių sąjungų turto klausimus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų ir neatliko jai pavestų funkcijų, taip pat kad Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymu siekiama išsaugoti Lietuvos nacionalinio turto – profesinėms sąjungoms priklausiusių pastatų ir kito turto vertę, juos tinkamai valdyti ir naudoti, o profesinėms sąjungoms sudaryti galimybę turtą ir lėšas efektyviai panaudoti savo tikslams įgyvendinti. Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 5 straipsnyje buvo nustatyta, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti yra likviduojamas ir šio fondo tarybos įgaliojimai nutraukiami nuo 2001 m. liepos 1 d.

Minėta ir tai, kad 2000 m. liepos 20 d. priimto Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo 1 straipsniu buvo pakeistas įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punktą (1995 m. birželio 27 d. redakcija). Pagal įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punktą (2000 m. liepos 20 d. redakcija) Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti veikia iki 2001 m. liepos 1 d. Nurodyto Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo 2 straipsniu buvo pakeista įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalis (2000 m. gegužės 23 d. redakcija) ir ji buvo išdėstyta taip: „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą bei

lėšas Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo nustatyta tvarka.“

Pagal minėtus įstatymus Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nebegalėjo veikti nuo 2001 m. liepos 1 d.

Tačiau minėtas fondas *de facto* toliau tęsė savo veiklą ir po 2001 m. liepos 1 d. Tai patvirtina tolesnis teisinis reguliavimas, taip pat liudytojų parodymai šioje byloje.

Minėta, kad 2002 m. sausio 22 d. priimto Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo 1 straipsniu buvo panaikinta įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punkto (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti veikia iki 2001 m. liepos 1 d.

Panaikinus nuostatą, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti veikia iki 2001 m. liepos 1 d., buvo sukurta tokia teisinė situacija, esą nebuvo įstatymu nustatyto teisinio reguliavimo, pagal kurį Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti buvo likviduotas, ir sudarytos prielaidos laikyti, kad minėtas fondas niekada nebuvo likviduotas, kad jis veikia ir nurodyto Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo priėmimo metu – 2002 m. sausio 22 d. Taigi įstatymų leidėjas įtvirtino grįžtamojo galiojimo nuostatą, kuria buvo siekiama atgaline data atkurti jau įstatymu likviduotą Specialųjį fondą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti ir šitaip atgaline data legalizuoti jo *de facto* nenutrauktą veiklą.

Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti jam perduotą turtą, išskyrus šio įstatymo 3 straipsnyje nurodytą turtą, valdo, naudoja ir disponuoja juo Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti tarybos nustatyta tvarka, o šio straipsnio 2 dalyje *inter alia* nustatyta, kad Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti lėšos ir lėšos, gautos valdant, naudojant šiam fondui perduotą turtą ir disponuojant juo, pervedamos į Profesinių sąjungų paramos fondą. Nurodyto įstatymo 5 straipsnyje nustatyta, kad sudaroma Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti naujos sudėties taryba, o 4 straipsnyje įtvirtinta nuostata, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti likviduojamas ir šio fondo tarybos įgaliojimai nutraukiami atskiru Seimo nutarimu, kai atsiskaityta už Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti įsteigtų viešųjų įstaigų išipareigojimus, fondo valdomas turtas perduotas atskirų profesinių sąjungų ar savivaldybių nuosavybėn arba šis turtas perduotas ir lėšos pervestos šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytiems subjektams, t. y. Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos profesinių

sąjungų susivienijimui, Lietuvos darbo federacijai ir Lietuvos darbininkų sąjungai.

Taigi ir šiuo Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatyme (2002 m. sausio 22 d. redakcija) nustatytu teisiniu reguliavimu buvo sukurta tokia – jau minėta – teisinė situacija, kai esą nebuvo įstatymu nustatyto teisinio reguliavimo, pagal kurį Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti buvo likviduotas, ir sudarytos prielaidos laikyti, kad minėtas fondas niekada nebuvo likviduotas, kad jis veikia ir naujos redakcijos Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo priėmimo metu – 2002 m. sausio 22 d. Taigi įstatymų leidėjas ir šiuo atveju įtvirtino grįžtamojo galiojimo nuostatas, kuriomis buvo siekiama atgaline data atkurti jau įstatymu likviduotą Specialųjį fondą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti ir šitaip atgaline data legalizuoti jo *de facto* nenutrauktą veiklą.

VII

1. Pagal Konstituciją valstybė yra nuosavybės teisės subjektas. Valstybei nuosavybės teise gali priklausyti įvairus turtas. Kita vertus, tam tikras turtas nuosavybės teise gali priklausyti tik valstybei. Konstitucijos 47 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklauso: žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai, istorijos, archeologijos ir kultūros objektai.

Valstybė yra visos visuomenės organizacija. Jai nuosavybės teise priklausantis turtas turi būti tvarkomas taip, kad jis tarnautų bendrai tautos gerovei, visos visuomenės interesui. Valstybės turtas yra viena iš priemonių užtikrinti viešąjį interesą, socialinę darną. Pažymėtina, kad valstybinės valdžios institucijos, kitos valstybės institucijos, turinčios įgaliojimus priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymo, naudojimo bei disponavimo juo, pačios nėra šio turto savininkės – jis priklauso visai valstybei.

Todėl visos valstybės institucijos, turinčios įgaliojimus priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymo, naudojimo bei disponavimo juo, privalo laikytis Konstitucijos normų bei principų. Pagal Konstituciją valstybės turtas negali būti valdomas, naudojamas, juo negali būti disponuojama taip, kad jis tenkintų tik kurios nors vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesus arba poreikius, jeigu tai neatitinka viešojo intereso, visuomenės poreikių.

2. Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad valstybinio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarką nustato įstatymas.

Konstitucija – vientisas aktas (Konstitucijos 6 straipsnio 1 dalis). Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą konstatavo, kad Konstitucijos principai ir normos sudaro darnią sistemą (2000 m. spalio 18 d., 2002 m. lapkričio 25 d., 2003 m. liepos 4 d. nutarimai), kad tarp Konstitucijoje įtvirtintų vertybių yra pusiausvyra (2002 m. spalio 23 d., 2003 m. kovo 4 d. nutarimai). Nė vienos Konstitucijos nuostatos negalima aiškinti taip, kad būtų iškreiptas arba

paneigtas kurios nors kitos konstitucinės nuostatos turinys, nes taip būtų iškreipta viso konstitucinio reguliavimo esmė, pažeista Konstitucijoje įtvirtinta vertybių pusiausvyrą.

Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostatų turinys aiškintinas sistemiškai, viso konstitucinio reguliavimo kontekste *inter alia* atsižvelgiant į: Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalį, pagal kurią nuosavybės teises saugo įstatymai; Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalį, kurioje nustatyta, kad Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva; to paties straipsnio 3 dalį, pagal kurią valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei; to paties straipsnio 4 dalį, kurioje įtvirtinta, kad įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę; Konstitucijos 47 straipsnio nuostatas, įtvirtinančias išimtinę valstybės nuosavybės teisę į tam tikrus objektus, taip pat tai, kokie objektai nuosavybės teise gali priklausyti užsienio subjektams; Konstitucijos 134 straipsnio 1 dalies nuostatą, kad Valstybės kontrolė prižiūri, ar teisėtai valdomas ir naudojamas valstybės turtas.

Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostatos neatsiejamos nuo kitų Konstitucijos nuostatų, įtvirtinančių tokias konstitucines vertybes kaip valstybės nepriklausomybė ir jos teritorijos vientisumas, valstybės saugumas, tautos gerovė, viešoji tvarka ir teisingumas. Jos neatsiejamos ir nuo Konstitucijos nuostatų, įtvirtinančių įvairius konstitucinius įpareigojimus valstybei: valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę (Konstitucijos 38 straipsnis); valstybė globoja šeimas, auginančias ir auklėjančias vaikus namuose, įstatymo nustatyta tvarka teikia joms paramą (Konstitucijos 39 straipsnis); mokymas valstybinėse ir savivaldybių bendrojo lavinimo, profesinėse bei aukštesniosiose mokyklose yra nemokamas (Konstitucijos 41 straipsnio 2 dalis); gerai besimokantiems piliečiams valstybinėse aukštosiose mokyklose laiduojamas nemokamas mokslas (Konstitucijos 41 straipsnio 3 dalis); valstybė remia kultūrą ir mokslą, rūpinasi Lietuvos istorijos, meno ir kitų kultūros paminklų bei vertybių apsauga (Konstitucijos 42 straipsnio 2 dalis); tautinėms bendrijoms valstybė teikia paramą (Konstitucijos 45 straipsnio 2 dalis); valstybė laiduoja piliečių teisę gauti senatvės ir invalidumo pensijas, socialinę paramą nedarbo, ligos, našlystės, maitintojo netekimo ir kitais įstatymų numatytais atvejais (Konstitucijos 52 straipsnis); valstybė rūpinasi žmonių sveikata ir laiduoja medicinos pagalbą bei paslaugas žmogui susirgus (Konstitucijos 53 straipsnio 1 dalis); valstybė skatina visuomenės kūno kultūrą ir remia sportą (Konstitucijos 53 straipsnio 2 dalis); valstybė rūpinasi natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijų ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai (Konstitucijos 54 straipsnio 1 dalis); valstybė globoja ir aprūpina karius, kurie eidami karo tarnybą nustoja sveikatos, taip pat karo tarnybą einant žuvusių ar mirusių karių šeimas (Konstitucijos 146 straipsnio 1 dalis); valstybė aprūpina ir piliečius, kurie gindami Valstybę nustojo sveikatos, taip pat šeimas tų piliečių, kurie gindami Valstybę žuvo ar mirė (Konstitucijos 146 straipsnio 2 dalis), taip pat nuo kitų Konstitucijos nuostatų.

Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalis aiškintina atsižvelgiant ir į konstitucinį teisinės valstybės principą bei Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalies nuostatą, kad valdžios galias riboja Konstitucija.

3. Nuosavybė įpareigoja (Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 21 d., 2002 m. kovo 14 d. nutarimai). Šis konstitucinis imperatyvas adresuotinas ne tik privačios nuosavybės teisės subjektams, bet ir valstybės bei savivaldybių institucijoms ir pareigūnams, turintiems įgaliojimus priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymo, naudojimo bei disponavimo juo. Vadinasi, negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausančias turtas būtų valdomas, naudojamas, juo būtų disponuojama taip, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai ir šis turtas netarnautų viešajam interesui, visuomenės poreikiui, tautos gerovei. Ši gerovė negali būti suprantama vien materialine (ar finansine) prasme (Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d., 1999 m. spalio 6 d. nutarimai).

Valstybės turtas nėra savitikslis, jis turi duoti naudą visuomenei. Pabrėžtina valstybės nuosavybės socialinė funkcija. Valstybės institucijos, veikdamos visuomenės interesais, turi tarnauti bendram tautos gėriui. Pagal Konstitucijos 134 straipsnio 1 dalį valstybės turtas turi būti valdomas ir naudojamas teisėtai; tai prižiūri Valstybės kontrolė.

Nagrinėjamos bylos kontekste pažymėtina, kad Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalies nuostata, jog nuosavybės teises saugo įstatymai, reiškia ir tai, kad įstatymai turi saugoti visų savininkų nuosavybės teises, taigi ir valstybės, kaip visos visuomenės organizacijos, nuosavybės teise.

Iš Konstitucijos preambulėje įtvirtinto atviros, darnios ir teisingos pilietinės visuomenės siekio, iš konstitucinio principo, kad nuosavybė įpareigoja, iš Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalies, pagal kurią nuosavybės teises saugo įstatymas, iš Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostatos, kad valstybinio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarką nustato įstatymas, kitų Konstitucijos nuostatų išplaukia reikalavimas tausoti valstybės turtą, jo nešvaistyti. Jis turi būti tvarkomas racionaliai.

Pagal Konstituciją įstatymų leidėjas turi pareigą įstatymais nustatyti tokį valstybės turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo teisinį reguliavimą, kad šis turtas būtų naudojamas visuomenės poreikiams, tarnautų viešajam interesui, tautos gerovei. Nustatydamas tokį teisinį reguliavimą įstatymų leidėjas turi vadovautis Konstitucija ir nepažeisti nei valstybės, kaip nuosavybės teisės subjekto, nei kitų asmenų konstitucinių teisių.

4. Tai, kad pagal Konstituciją valstybės turtas turi būti tausojamas, nešvaistomas, anaipol nereiškia, kad jis negali būti perduotas kitų subjektų nuosavybėn (išskyrus Lietuvos Respublikai išimtinę nuosavybės teise priklausančius nuosavybės teisės objektus).

Valstybei nuosavybės teise priklausančio turto perdavimas kitų subjektų nuosavybėn (įskaitant ir jo privatizavimą) konstituciškai pateisinamas tik tada, kai tuo galima duoti didesnę

naudą visuomenei, kai tokiu perdavimu siekiama patenkinti svarbius, konstituciškai pagrįstus visuomenės poreikius/interesus. Toks perdavimas – ir atlygintinis, ir neatlygintinis – konstituciškai būtų nepateisinamas, jeigu juo būtų daroma akivaizdi žala visuomenei, pažeidžiamos kitų asmenų teisės.

Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostata, kad valstybinio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarką nustato įstatymas, reiškia, kad valstybei nuosavybės teise priklausančio turto perdavimas kitų subjektų nuosavybėn turi būti grindžiamas įstatymu, kad įstatymuose turi būti *inter alia* nustatytos valstybės institucijos, turinčios teisę priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto perdavimo kitų subjektų nuosavybėn, ir šių institucijų įgaliojimai perduoti minėtą turtą, taip pat šio turto perdavimo sąlygos ir tvarka. Negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas būtų perduotas kitų subjektų nuosavybėn tam, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai, jei tai neatitinka visuomenės poreikio, viešojo intereso, netarnauja tautos gerovei. Kita vertus, valstybės turto perdavimo kitų subjektų nuosavybėn teisinis reguliavimas negali būti toks, kad valstybės institucijų teisės disponuoti šiuo turtu ribojimas kliudytų vykdyti joms nustatytas funkcijas.

Pažymėtina ir tai, kad įstatymų leidėjas, paisydamas Konstitucijos ir atsižvelgdamas į įvairius veiksnius, gali nustatyti perduodamo kitų subjektų nuosavybėn turto režimą (naudojimo sąlygas ir tvarką), idant ir toliau būtų užtikrinami visuomenės interesai, tautos gerovė, būtų įgyvendinamos Konstitucijoje įtvirtintos vertybės.

5. Minėta, kad iš Konstitucijos išplaukia reikalavimas tausoti valstybės turtą, jo nešvaistyti ir jį racionaliai tvarkyti.

Pažymėtina, kad galimos ir tokios situacijos, kai valstybė dėl vienokių ar kitokių priežasčių laikinai faktiškai valdo ir naudoja tokį turtą, kuris jai nuosavybės teise nepriklauso.

Taigi, objektyviai susiklosčius tokiai situacijai, kai valstybė laikinai faktiškai valdo ir naudoja jai nuosavybės teise nepriklausantį turtą, šis turtas taip pat turi būti valdomas ir naudojamas paisant tų pačių konstitucinių reikalavimų, kaip ir valdant ir naudojant valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą, – jis taip pat turi būti tausojamas, nešvaistomas, racionaliai tvarkomas.

Šis konstitucinis imperatyvas taikytinas ir tam valstybės laikinai faktiškai valdomam ir naudojamam turtui, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės.

VIII

1. Minėta, kad pareiškėjas prašo ištirti, ar įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punkto nuostata, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę

poilsio namai „Šilelis“) perduodamas profesinių sąjungų nuosavybėn, ta apimtimi, kuria buvo perduotas ir administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, bei Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo 3 straipsnio 5 dalies (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) perduodamas profesinių sąjungų nuosavybėn, ta apimtimi, kuria buvo perduotas ir administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsniui.

Pareiškėjas abejoja teisinio reguliavimo, pagal kurį minėtas pastatas buvo perduotas profesinių sąjungų nuosavybėn, o ne grąžintas savininko turto paveldėtojams, konstitucingumu.

Šiame nutarime konstatuota, kad minėtas pastatas yra Anykščių reabilitacijos centro (buvę poilsio namai „Šilelis“) pastatų komplekso dalis. Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) yra sanatorinė-kurortinė (gydymo) įstaiga, kurios pastatų komplekso savininkai šiuo metu yra profesinė sąjunga „Solidarumas“, Lietuvos darbo federacija ir Lietuvos profesinių sąjungų konfederacija. Šių profesinių sąjungų nuosavybėn pagal įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punktą bei Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo 3 straipsnio 5 dalį (2000 m. liepos 20 d. redakcija) buvo perduotas ne atskiras minėtos sanatorinės-kurortinės (gydymo) įstaigos pastatas, o visas pastatų kompleksas.

Šiame nutarime taip pat konstatuota, kad valstybei nuosavybės teise priklausančio turto perdavimas kitų subjektų nuosavybėn (įskaitant ir jo privatizavimą) konstituciškai pateisinamas tik tada, kai tuo galima duoti didesnę naudą visuomenei, kai tokiu perdavimu siekiama patenkinti svarbius, konstituciškai pagrįstus visuomenės poreikius/interesus, taip pat kad toks perdavimas – ir atlygintinis, ir neatlygintinis – konstituciškai būtų nepateisinamas, jeigu juo būtų daroma akivaizdi žala visuomenei, pažeidžiamos kitų asmenų teisės.

2. Minėta, kad atkūrus Lietuvos nepriklausomybę buvo sprendžiami ir Lietuvos turto, iki tol valdyto SSRS institucijų, taigi ir iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų valdyto turto, klausimai. Iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusios profesinės sąjungos buvo SSRS profesinių sąjungų sistemos dalis, jos iš esmės buvo SSRS valstybės mechanizmo dalis, per kurias ta valstybė vykdė tam tikras socialines bei kitas funkcijas.

Tik atkūrus Lietuvos nepriklausomybę atsirado politinės ir teisinės prielaidos formuoti pilietinei visuomenei, plėtoti žmonių visuomeniniam aktyvumui, taigi ir kurtis laisvoms profesinėms sąjungoms – vienam iš pilietinės visuomenės elementų. Laisvos profesinės sąjungos gali kurtis ir veikti tik nepriklausomoje demokratinėje valstybėje. Pažymėtina, kad atkūrus Lietuvos Respublikos nepriklausomybę netrukus buvo priimti teisės aktai, kuriais siekta sudaryti prielaidas

nepriklausomoms profesinėms sąjungoms kurtis ir veikti, suteikti joms materialinę paramą pradiniam jų kūrimosi ir veiklos etape.

Minėta, kad Aukščiausioji Taryba 1990 m. liepos 30 d. priėmė nutarimą „Dėl paramos besisteigiančioms profsąjungoms ir buvusių valstybinių profsąjungų organizacijų turto“, kuriame nustatyta, kad dalis iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių profesinių sąjungų valdyto turto „turėtų būti perduota naujai besikuriantiems ar susikūrusiems profesiniams susivienijimams“.

Taigi tuo metu buvo pareikštas ketinimas besikuriančias ar jau susikūrusias laisvas profesines sąjungas paremti iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų valdyto turto dalimi, t. y. Lietuvos valstybei nuosavybės teise priklausančiu turto.

Šis Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. liepos 30 d. nutarime „Dėl paramos besisteigiančioms profsąjungoms ir buvusių valstybinių profsąjungų organizacijų turto“ pareikštas ketinimas paremti besikuriančias ar jau susikūrusias nepriklausomas profesines sąjungas perduodant dalį buvusių valstybinių profesinių sąjungų valdyto turto buvo įgyvendinamas jau įsigaliojus 1992 m. spalio 25 d. Tautos referendumu priimtai Konstitucijai, Seimui priėmus įstatymus bei kitus teisės aktus, tarp jų ir įstatymus, kurių nuostatos yra ginčijamos šioje byloje.

3. Konstitucijos 50 straipsnyje nustatyta:

„Profesinės sąjungos kuriasi laisvai ir veikia savarankiškai. Jos gina darbuotojų profesines, ekonomines bei socialines teises bei interesus.

Visos profesinės sąjungos turi lygias teises.“

Konstitucijos 50 straipsnyje yra suformuluoti profesinių sąjungų statuso ir veiklos pagrindiniai principai, nurodytos profesinių sąjungų funkcijos.

Interpretuodamas šias Konstitucijos nuostatas, Konstitucinis Teismas 1999 m. sausio 14 d. nutarime konstatavo, kad profesinės sąjungos yra savanoriškos ir savarankiškos darbuotojų organizacijos. Darbuotojai į profesinę sąjungą jungiasi tam, kad galėtų organizuotai ginti savo profesines, ekonomines ir socialines teises bei interesus. Asmuo, stodamas į profesinę sąjungą, laisva valia pasirenka šią organizaciją kaip vieną iš minėtų savo teisių bei interesų gynimo formų. Konstitucijos 50 straipsnis yra susijęs su Konstitucijos 35 straipsniu, kuriame laiduojama piliečių teisė laisvai vienytis į bendrijas ar asociacijas, jei šių tikslai ir veikla nėra priešingi Konstitucijai ir įstatymams.

Konstitucijoje įtvirtinti profesinių sąjungų statusas ir veiklos pagrindiniai principai kartu su Konstitucijos preambulėje skelbiamu atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekiu bei Konstitucijoje įtvirtintu Lietuvos valstybės demokratiniu pobūdžiu suponuoja profesinių sąjungų autonomiškumo valstybės, jos institucijų atžvilgiu principą.

Šiame kontekste pažymėtina, kad Konstitucijos 50 straipsnio 1 dalies nuostata, jog profesinės sąjungos kuriasi laisvai ir veikia savarankiškai, *inter alia* reiškia, kad profesinės sąjungos yra nepriklausomos nuo valstybės valdžios, kitų valstybės institucijų, nuo darbdavių bei jų organizacijų, kitų organizacijų. Tik laisvai susikūrusios ir nepriklausomai nuo valstybės valdžios, kitų valstybės institucijų, nuo darbdavių bei jų organizacijų, kitų organizacijų veikiančios profesinės sąjungos gali ginti darbuotojų profesines, ekonomines ir socialines teises bei interesus. Pagal Konstituciją negali būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, kuris varžytų ar paneigtų profesinių sąjungų konstitucinę teisę kurtis laisvai ir veikti savarankiškai ginant darbuotojų profesines, ekonomines ir socialines teises bei interesus.

4. Konstitucijos 50 straipsnio 1 dalies nuostata, kad profesinės sąjungos kuriasi laisvai ir veikia savarankiškai, nubrėžia valstybės ir profesinių sąjungų sąveikos ribas. Kartu yra nubrėžiamos ir profesinėms sąjungoms valstybės teikiamos paramos konstitucinės ribos. Valstybė, nepažeisdama Konstitucijos nuostatų ir atsižvelgdama į tai, kad pagal Konstituciją (50 straipsnio 2 dalį) visos profesinės sąjungos turi lygias teises, laisvų profesinių sąjungų kūrimosi ir veiklos pradiniam etape galėjo materialiai (taip pat finansiškai) paremti besikuriančias ar jau susikūrusias Lietuvos profesines sąjungas (jų susivienijimus), kad jos galėtų pradėti veikti ir savarankiškai vykdyti Konstitucijoje įtvirtintas profesinių sąjungų funkcijas. Ši valstybės parama negali būti nuolatinė. Šiame pradiniam etape profesinėms sąjungoms teikiama valstybės parama sietina ne su profesinių sąjungų, kurios pagal Konstituciją veikia savarankiškai, funkcijų vykdymu, bet su profesinių sąjungų, kaip vieno iš pilietinės visuomenės elementų, susikūrimu ir veiklos pradžia. Pagal Konstituciją negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį valstybė profesinėms sąjungoms teiktų tokią paramą arba ją teiktų tokiais būdais, kad būtų sudarytos teisinės prielaidos pažeisti Konstitucijoje įtvirtintą profesinių sąjungų veiklos savarankiškumą, padaryti jas priklausomas nuo valstybės ir šitaip suvaržyti profesinių sąjungų galimybes ginti darbuotojų profesines, ekonomines ir socialines teises bei interesus. Negalima nustatyti ir tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį valstybė profesinėms sąjungoms teiktų tokią paramą arba ją teiktų tokiais būdais, kad būtų pažeistas profesinių sąjungų lygiateisiškumas.

Iš Konstitucijos 50 straipsnio 1 dalies, 23 straipsnio 2 dalies, 128 straipsnio 2 dalies, konstitucinio teisinės valstybės principo, kitų Konstitucijos nuostatų išplaukia, kad valstybė besikuriančias ir tuo metu susikūrusias profesines sąjungas galėjo paremti tik tokiu valstybei nuosavybės teise priklausiusiu turtu (patalpomis ir pan.), kuris buvo reikalingas profesinėms sąjungoms įsikurti ir pradėti veikti.

Valstybė, savo turtu remdama besikuriančias profesines sąjungas, negali visiškai laisvai perduoti joms bet kokį turtą. Valstybės institucijos, turinčios įgaliojimus priimti sprendimus dėl valstybei nuosavybės teise priklausančio turto valdymo, naudojimo bei disponavimo juo,

sprendamos valstybei nuosavybės teise priklausančio turto perdavimo profesinių sąjungų nuosavybės klausimą, yra saistomos Konstitucijos.

Minėta, kad perduodant valstybės turtą kitų subjektų nuosavybėn turi būti atsižvelgiama į tai, jog negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas būtų perduotas kitų subjektų nuosavybėn tam, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai, jei tai neatitinka viešojo intereso, visuomenės poreikių, netarnauja tautos gerovei.

Minėta ir tai, kad pagal Konstituciją valstybės turtas turi būti tausojamas, nešvaistomas, racionaliai tvarkomas, taip pat kad šis konstitucinis imperatyvas taikytinas ir tam valstybės laikinai faktiškai valdomam ir naudojamam turtui, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės.

5. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Aukščiausiosios Tarybos 1990 m. liepos 30 d. nutarime „Dėl paramos besisteigiančioms profsajungoms ir buvusių valstybinių profsajungų organizacijų turto“ išreikštas ketinimas besikuriančias ar jau susikūrusias nepriklausomas profesines sąjungas paremti perduodant joms dalį buvusių valstybinių profesinių sąjungų valdyto turto buvo įgyvendinamas jau įsigaliojus 1992 m. spalio 25 d. Tautos referendumu priimtai Konstitucijai. Pažymėtina, kad šis ketinimas buvo pareikštas tokiu laikotarpiu, kai valstybė buvo ką tik atgavusi nepriklausomybę, o pilietinė visuomenė dar tik kūrėsi. Laisvų profesinių sąjungų steigimasis vertintinas kaip viena iš konstitucinio atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės siekio prielaidų. Tuo metu principinis sprendimas, kad valstybė parems besikuriančias ar jau susikūrusias profesines sąjungas, iš esmės atitiko konstitucinį atviros, teisingos, darnios pilietinės visuomenės ir teisinės valstybės siekį.

Pažymėtina ir tai, kad valstybės paramą besikuriančioms ar jau susikūrusioms profesinėms sąjungoms – valstybei nuosavybės teise priklausančio turto perdavimą joms lėmė tai, kad atkūrus Lietuvos nepriklausomą valstybę kūrėsi naujos, laisvos profesinės sąjungos – vienas iš pilietinės visuomenės elementų. Laisvos profesinės sąjungos Lietuvoje jau yra. Jų kūrimosi ir veiklos pradiname etape valstybė galėjo jai nuosavybės teise priklausantį turtą perduoti tik tam, kad būtų sudarytos sąlygos laisvoms profesinėms sąjungoms įsikurti ir pradėti veikti. Šis pradinis laikotarpis jau yra pasibaigęs.

6. Pažymėtina, jog pagal Konstituciją profesinės sąjungos, kad galėtų vykdyti savo funkcijas, gali nuosavybės teise turėti įvairų turtą. Tačiau tai nereiškia, kad valstybės institucijos valstybei nuosavybės teise priklausančias įmones, įstaigas, organizacijas gali perduoti profesinių sąjungų nuosavybėn: profesinės sąjungos nėra ūkinės organizacijos, jos kuriasi ne ūkinei veiklai ar viešajam administravimui. Tokiu perdavimu būtų pažeistos Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalis, 50

straipsnio 1 dalis, 23 straipsnio 2 dalis, taip pat Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalis bei konstitucinis teisinės valstybės principas.

IX

1. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad tuo metu, kai buvo sprendžiami iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų valdyto turto klausimai, buvo pradėtas ir vyko ir nacionalizuoto ar kitais būdais neteisėtai nusavinto turto restitucijos procesas.

2. Okupacinei valdžiai 1940 m. ir vėliau įvykdžius nacionalizaciją ir kitais neteisėtais būdais nusavinus privačią nuosavybę, buvo paneigta pati žmogaus prigimtinė teisė turėti privačią nuosavybę. Tokių okupacinės valdžios savivalės aktų pagrindu negalėjo atsirasti ir neatsirado teisėta valstybinė, visuomeninė nuosavybė, nes teisė negali atsirasti neteisės pagrindu. Konstitucinis Teismas 1994 m. gegužės 27 d. ir 2003 m. kovo 4 d. nutarimuose konstatavo, kad tokiu būdu iš žmonių atimtas turtas laikytinas tik faktiškai valstybės valdomu turtu.

Pripažindama nuosavybės teisių tęstinumą ir jų atkūrimą, Aukščiausioji Taryba 1990 m. lapkričio 15 d. priėmė principinį sprendimą ir patvirtino šias nuostatas: neginčytinai pripažįstamas Lietuvos piliečių nuosavybės teisių tęstinumas; Lietuvos piliečiai turi teisę susigrąžinti įstatymo apibrėžtose ribose ir tvarka jiems priklausiusį turtą natūra, o nesant galimybės susigrąžinti – gauti kompensaciją.

Atkurti nuosavybės teisių, pažeistų neteisėtai nusavinus privačią nuosavybę, remiantis tuo metu galiojusiais įstatymais buvo neįmanoma. Tam buvo būtina įstatymu nustatyti specialų (*ad hoc*) teisinį reguliavimą. Įstatymais reguliuojant paneigtų nuosavybės teisių atkūrimą buvo būtina atsižvelgti į tai, kad okupacijos metais susiformavo kiti žmonių turtingai, socialiniai ir ekonominiai santykiai, atsirado kitos objektyvios aplinkybės, dėl kurių nebuvo įmanoma visiškai atkurti nuosavybės teisių (grįžti į pirminę padėtį).

Aukščiausioji Taryba 1991 m. birželio 18 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“, kuriame buvo nustatyta, kokiems asmenims, į kokį turtą, kokiomis sąlygomis ir kokia tvarka yra atkuriamos nuosavybės teisės. Iš šiame įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo matyti, jog buvo pasirinkta ne *restitutio in integrum*, bet ribota restitucija. Minėtas įstatymas vėliau ne kartą buvo keistas ir / arba papildytas, tačiau principas, kad restitucija yra ribota, išliko.

3. Pagal įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 2 straipsnį (1991 m. birželio 18 d. redakcija) nuosavybės teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą galėjo atkurti tik pats buvęs turto savininkas, jeigu jis pagal Lietuvos Respublikos įstatymus yra Lietuvos pilietis ir nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje, ir, buvusiam turto savininkui mirus, jo vaikai (įvaikiai), tėvai (įtėviai) ar sutuoktiniui, jeigu jie pagal Lietuvos

Respublikos įstatymus yra Lietuvos piliečiai bei nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje.

Įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ nuostata, kad atkurti nuosavybės teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą turėjo galimybę tik Lietuvos piliečiai, nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje, išliko visą šio įstatymo galiojimo laiką.

4. Pagal įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 8 straipsnio 2 dalį (1991 m. birželio 18 d. redakcija) gyvenamųjų namų (arba jų dalių) grąžinimo tvarką ir terminus nustato Vyriausybė, vadovaudamasi *inter alia* nuostata, jog gyvenamieji namai grąžinami natūra, kai jie pertvarkyti į negyvenamąsias patalpas (1 punktas).

Įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 8 straipsnio (1991 m. birželio 18 d. redakcija) negalima vertinti atsietai nuo šio įstatymo 14 straipsnio (1991 m. birželio 18 d. redakcija), kuriame buvo įtvirtinta, kad gyvenamieji namai valstybės išperkami iš šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytųjų asmenų, jeigu jie Vyriausybės nuomone reikalingi valstybės reikmėms arba jeigu jie: 1) pertvarkyti pristatant, atstatant arba perstatant į negyvenamąsias patalpas ir perduoti mokslo, gydymo, kultūros, švietimo ir ryšių įstaigoms; 2) iš esmės pagerinti mediniai gyvenamieji namai, taip pat namai, pagerinti padidinant bendrąjį plotą daugiau kaip trečdaliu pristatant, atstatant arba perstatant ir jeigu naujai sukurto bendrojo ploto neįmanoma atskirti nuo buvusio.

Nuostata, kad gyvenamieji namai, jeigu jie pertvarkyti į negyvenamąsias patalpas ir nėra perduoti mokslo, sveikatos priežiūros, kultūros, švietimo ir ryšių įstaigoms, grąžinami natūra, išliko visą įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ galiojimo laiką.

Seimas 1995 m. liepos 3 d. priėmė įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ pakeitimo ir papildymo“, kuriuo panaikino įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 14 straipsnį (1991 m. birželio 18 d. redakcija), o šio įstatymo 8 straipsnį (1991 m. birželio 18 d. redakcija) papildė žodžiais „ir nėra perduoti mokslo, sveikatos priežiūros, kultūros, švietimo ir ryšių įstaigoms“.

5. Pagal įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ 10 straipsnio 1 dalį (1991 m. birželio 18 d. redakcija) šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytieji asmenys prašymus dėl išlikusio nekilnojamojo turto sugrąžinimo ar kompensacijos už jį išmokėjimo (išpirkimo) pateikia miestų ir rajonų valdyboms pagal išlikusio nekilnojamojo turto buvimo vietą iki 1991 m. gruodžio 31 d. Vėliau šis terminas buvo ne kartą pratęstas; nustatytas galutinis terminas buvo 1994 m. balandžio 30 d.

6. Įstatymas „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos

ir sąlygų“ neteko galios, kai įsigaliojo Seimo 1997 m. liepos 1 d. priimtas Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas. Šio įstatymo 2 straipsnyje buvo nustatyta, kad nuosavybės teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkuriamos Lietuvos Respublikos piliečiams: 1) turto savininkui; 2) asmenims, kuriems miręs turto savininkas testamentu paliko savo turtą, nepaisant to, kad testamente nėra duomenų apie žemės ar kito nekilnojamojo turto palikimo faktą; 3) turto savininko, kuris mirė ir nepaliko testamentu, sutuoktiniui, tėvams (įtėviams), vaikams (įvaikiams) – į jiems tenkančią išlikusio nekilnojamojo turto dalį; 4) turto savininko vaiko (įvaikio), kuris yra miręs, sutuoktiniui, vaikams (įvaikiams) – į mirusiajam tenkančią išlikusio nekilnojamojo turto dalį. Pagal šį teisinį reguliavimą piliečiams, pretenduojantiems atkurti nuosavybės teises į išlikusį nekilnojamąjį turtą, nebetaikomas reikalavimas nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 2 straipsnis (1997 m. liepos 1 d. redakcija) vėliau ne kartą buvo keičiamas ir / arba papildomas, tačiau pagal jį, kad būtų atkurtos nuosavybės teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą, nebebuvo nustatyta sąlygos, kad piliečiai privalo nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje.

7. Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje (1997 m. liepos 1 d. redakcija) buvo įtvirtinta nuostata, kad piliečiams nuosavybės teisės į gyvenamuosius namus, jų dalis, butus atkuriamos grąžinant juos natūra, išskyrus pagal šio įstatymo 15 straipsnį valstybės išperkamus gyvenamuosius namus, jų dalis, butus. Nors minėto įstatymo 8 straipsnis vėliau buvo pakeistas, tačiau minėta nuostata nepakito.

Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 8 straipsnio (1997 m. liepos 1 d. redakcija) negalima vertinti atsietai nuo šio įstatymo 15 straipsnio (1997 m. liepos 1 d. redakcija), kuriame buvo nustatyta:

„Gyvenamieji namai, jų dalys, butai valstybės išperkami iš šio įstatymo 2 straipsnyje nurodytų piliečių ir už juos atlyginama pagal šio įstatymo 16 straipsnį, jeigu jie:

1) yra pertvarkyti į negyvenamąsias patalpas ir naudojami švietimo, sveikatos apsaugos, kultūros, mokslo reikmėms bei globos namams. Šių patalpų sąrašą tvirtina Vyriausybė;

2) iš esmės pertvarkyti taip, kad pakeista daugiau kaip 60 procentų pagrindinių konstrukcijų ir sukurto naujo bendrojo ploto negalima atskirti nuo buvusiojo, jei visas bendras plotas 30 procentų viršija buvusįjį;

3) pagal įstatymus įsigyti privačion nuosavybėn.“

Konstitucinis Teismas 1998 m. spalio 27 d. nutarimu pripažino, kad Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 15 straipsnio (1997 m. liepos 1 d. redakcija) nuostata „pakeista daugiau kaip 60 procentų“ prieštarauja Konstitucijai.

Nors nurodyto įstatymo 15 straipsnis buvo ne kartą keičiamas ir / arba papildomas, tačiau

jame visą laiką buvo įtvirtintas principas, kad tam tikras turtas yra valstybės išperkamas ir už jį atlyginama įstatymo numatytais būdais.

8. Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje (1997 m. liepos 1 d. redakcija) buvo nustatyta, kad piliečiai, neturėję teisės į nuosavybės teisių atkūrimą pagal įstatymą „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ ir įgiję tokią teisę pagal Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymą, prašymus atkurti nuosavybės teises į nekilnojamąjį turtą iki 1997 m. gruodžio 31 d. pateikia Vyriausybės įgaliotai institucijai. Šių piliečių nuosavybės teisės į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkuriamos, jeigu nuosavybės teisės į šį turtą neatkurtos kitiems minėto įstatymo 2 straipsnyje nurodytiems asmenims.

Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymo 10 straipsnio 1 dalyje (2001 m. rugpjūčio 3 d. redakcija) buvo nustatyta, kad nuosavybės teisės atkuriamos piliečiams, kurių prašymai atkurti nuosavybės teises į nekilnojamąjį turtą pateikti įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ nustatytais terminais ir šio įstatymo nustatyta tvarka iki 2001 m. gruodžio 31 d. Piliečiai, praleidę nustatytus terminus prašymams paduoti, netenka teisės į nuosavybės teisių atkūrimą pagal šį įstatymą.

9. Iš aptarto nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo teisinio reguliavimo matyti, jog įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ nuostata, kad atkurti nuosavybės teises į išlikusį nekilnojamąjį turtą turėjo galimybę tik Lietuvos piliečiai, nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje, išliko visą šio įstatymo galiojimo laiką. Be to, pagal minėtą įstatymą subjektai, turintys galimybę atkurti nuosavybės teises į išlikusį nekilnojamąjį turtą, įstatymo nustatyta tvarka ir terminais turėjo kreiptis į valstybės institucijas. Nuostata, kad gyvenamieji namai, jeigu jie pertvarkyti į negyvenamąsias patalpas ir nėra perduoti mokslo, sveikatos priežiūros, kultūros, švietimo ir ryšių įstaigoms, gražinami natūra, taip pat išliko visą įstatymo „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ galiojimo laiką.

Įsigaliojus Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymui, pasikeitė neteisėtai nacionalizuoto turto restitucijos teisinio reguliavimo turinys ir buvo išplėstas subjektų, galinčių pretenduoti į nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimą, ratas.

X

Dėl įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punkto ir Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalies atitikties Konstitucijos 23 straipsniui.

1. Pareiškėjas prašo ištirti, ar įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių

įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punkto nuostata, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) perduodamas profesinių sąjungų nuosavybėn, ta apimtimi, kuria buvo perduotas ir administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, bei Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalies nuostata, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) perduodamas profesinių sąjungų nuosavybėn, ta apimtimi, kuria buvo perduotas ir administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsniui.

2. Atsižvelgiant į tai, kad nagrinėjamoje byloje yra ginčijamos įstatymų nuostatos, pagal kurias administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, yra Anykščių reabilitacijos centro (buvę poilsio namai „Šilelis“) pastatų komplekso Anykščiuose, Vilniaus g. 80, dalis, į tai, kad Anykščių reabilitacijos centrą (buvusius poilsio namus „Šilelis“) iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo valdė Lietuvoje veikusios valstybinės profesinės sąjungos, taip pat į tai, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punktu (1995 m. birželio 8 d. redakcija) pripažintas Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybe ir perduotas Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, o Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalimi lygiomis dalimis bendrosios dalinės nuosavybės teise perduodamas Lietuvos darbo federacijai, Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos darbininkų sąjungai ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimui, ginčijamų įstatymų nuostatų atitiktį Konstitucijai galima iširti tik prieš tai ištyrus, ar Konstitucijai neprieštarauja įstatymų ir Seimo nutarimų nuostatos, pagal kurias Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti bei atskiroms Lietuvos profesinėms sąjungoms buvo perduotas iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų valdytas sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų turtas.

3. Seimas 1993 m. gegužės 25 d. priėmė įstatymą „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“, kurio 3 straipsnyje buvo *inter alia* nustatyta, kad buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtas, sukurtas valstybės ir Lietuvos žmonių lėšomis, „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris per 5 metus perduoda turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms“.

3.1. Seimas 1995 m. birželio 27 d. priėmė įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo

„Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ pakeitimo ir papildymo“, kurio 1 straipsniu buvo panaikinta įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punkto (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) nuostata, pagal kurią Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti turėjo per 5 metus perduoti turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms, ir buvo nustatyta, kad Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti veikia iki 2006 m. birželio 1 d.

Seimas 2000 m. liepos 20 d. priėmė Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu buvo pakeistas įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punktas (1995 m. birželio 27 d. redakcija), vietoje žodžių ir skaičių „2006 metų birželio 1 dienos“ įrašius žodžius ir skaičius „2001 metų liepos 1 dienos“.

Seimas 2002 m. sausio 22 d. priėmė Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu iš įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punkto (2000 m. liepos 20 d. redakcija) buvo išbraukti žodžiai „ir kuris veikia iki 2001 metų liepos 1 d.“

3.2. Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris per 5 metus perduoda turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms“, šio straipsnio (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris veikia iki 2006 metų birželio 1 dienos“, šio straipsnio (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris veikia iki 2001 m. liepos 1 d.“ bei šio straipsnio (2002 m. sausio 22 d. redakcija) nuostata „perduodama nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti“ reiškia, kad valstybė jai nuosavybės teise priklausančią turtą nusprendė perduoti Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn.

3.3. Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 4 straipsnyje nustatyta: „Buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto ir jo dalių perdavimo tvarką nustato Seimo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“.

3.4. Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 5 straipsnyje (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) buvo nustatyta: „Lietuvos sanatorijų ir poilsio namų turto

perdavimo ir naudojimo tvarką nustato atskiras Seimo nutarimas.“

1995 m. birželio 27 d. priimto įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ pakeitimo ir papildymo“ 2 straipsniu buvo pakeistas įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 5 straipsnis (1993 m. gegužės 25 d. redakcija), vietoje žodžio „nutarimas“ įrašius žodį „įstatymas“. Taigi įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 5 straipsnyje (1995 m. birželio 27 d. redakcija) buvo nustatyta: „Lietuvos sanatorijų ir poilsio namų turto perdavimo ir naudojimo tvarką nustato atskiras Lietuvos Respublikos Seimo įstatymas.“

3.5. Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 4 ir 5 straipsniuose nebuvo *expressis verbis* nustatyta, kad juose nurodytą turtą buvo nuspręsta perduoti veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms, tačiau šiuose straipsniuose nustatyta teisinį reguliavimą aiškinant kitų nurodyto įstatymo nuostatų kontekste darytina išvada, kad pagal šio įstatymo 4 ir 5 straipsnius minėtą turtą buvo nuspręsta perduoti veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms.

3.6. Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 4 straipsnyje nustatytas teisinis reguliavimas reiškia, kad Lietuvos valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas atskiru Seimo nutarimu galėjo būti perduotas veikiančių ir besisteigiančių profesinių sąjungų nuosavybėn.

Šio įstatymo 5 straipsnyje (1993 m. gegužės 25 d. ir 1995 m. birželio 27 d. redakcijos) nustatytas teisinis reguliavimas reiškia, kad Lietuvos valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas – Lietuvos sanatorijų ir poilsio namų turtas – atskiru Seimo nutarimu, o vėliau įstatymu, galėjo būti perduotas veikiančių ir besisteigiančių profesinių sąjungų nuosavybėn.

3.7. Seimas 1995 m. vasario 23 d. priėmė įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ pakeitimo ir papildymo“, kurio 1 straipsniu įstatymą „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ papildė nauju 6 straipsniu, kuriame buvo nustatyta, kad Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas negali būti privatizuojamas ar akcionuojamas, taip pat parduodamas ar kitaip perleidžiamas ne profesinėms sąjungoms.

Seimas 1995 m. birželio 27 d. priėmė įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ pakeitimo ir papildymo“, kurio 3 straipsniu buvo pakeistas bei papildytas įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnis (1995 m. vasario 23 d. redakcija) ir buvo nustatyta, kad Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba po 1999 m. sausio 1 d. Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, o po 2006 m. sausio 1 d. – šio fondo lėšas privalo perduoti Lietuvos profesinių

sajungų nuosavybėn.

Seimas 1998 m. gruodžio 21 d. priėmė Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu buvo pakeista įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalis (1995 m. birželio 27 d. redakcija), vietoje datos „1999 m. sausio 1 d.“ įrašius datą „1999 m. liepos 1 d.“

Seimas 1999 m. birželio 24 d. priėmė Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymą, kurio 1 straipsniu buvo pakeistas įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnis (1998 m. gruodžio 21 d. redakcija) ir jis buvo išdėstytas taip:

„Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas negali būti privatizuojamas ar akcionuojamas, taip pat parduodamas ar kitaip perleidžiamas, išskyrus šio straipsnio antroje dalyje nurodytus atvejus.

Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba po 1999 m. gruodžio 31 d. privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, o po 2006 m. sausio 1 d. – perduoti joms ir Fondo lėšas.

Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo iki 1999 m. spalio 1 d. perimti perduotą buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtą.“

Seimas 1999 m. gruodžio 21 d. priėmė Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu buvo pakeista įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalis (1999 m. birželio 24 d. redakcija), vietoje datos „1999 m. gruodžio 31 d.“ įrašius datą „2000 m. gegužės 31 d.“

Seimas 2000 m. gegužės 23 d. priėmė Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu buvo pakeista įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalis (1999 m. gruodžio 21 d. redakcija), vietoje datos „2000 m. gegužės 31 d.“ įrašius datą „2000 m. liepos 31 d.“

Seimas 2000 m. liepos 20 d. priėmė Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymą, kurio 2 straipsniu buvo pakeista įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalis (2000 m. gegužės 23 d. redakcija) ir ji buvo išdėstyta taip: „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą bei lėšas Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo nustatyta

tvarka.“

Seimas 2002 m. sausio 22 d. priėmė Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymą, kurio 2 straipsnio 1 dalimi buvo pripažinta netekusi galios įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 1 dalis (1999 m. birželio 24 d. redakcija), o 2 straipsnio 2 dalimi buvo pakeista įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalis (2000 m. liepos 20 d. redakcija) ir ji buvo išdėstyta taip: „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo per 2 mėnesius nuo šio įstatymo įsigaliojimo nustatyti Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduoto turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką ir numatyti, kaip bus atsiskaityta už Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti įsteigtų viešųjų įstaigų įsipareigojimus.“

3.8. Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio (1995 m. vasario 23 d. redakcija) nuostatoje „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“, šio straipsnio 1 dalies (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostatoje „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“, šio straipsnio 2 dalies (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostatoje „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> Fondo lėšas privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn“, šio straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 21 d. redakcija) nuostatoje „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> Fondo lėšas privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn“, šio straipsnio 1 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostatoje „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“, šio straipsnio 2 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostatoje „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“, šio straipsnio 3 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostatoje „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo <...> perimti perduotą buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtą“, šio straipsnio 2 dalies (1999 m. gruodžio 21 d. redakcija) nuostatoje „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms

profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“, šio straipsnio 2 dalies (2000 m. gegužės 23 d. redakcija) nuostatoje „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“, šio straipsnio 2 dalies (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostatoje „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą bei lėšas“ bei šio straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 22 d. redakcija) nuostatoje „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo <...> nustatyti Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduoto turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką“ įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą nuspręsta perduoti arba jis perduodamas Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, kuris minėtą valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą perduoda Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn.

3.9. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusią valstybinių profesinių sąjungų, kurios buvo SSRS profesinių sąjungų sistemos dalis, valdytas turtas yra Lietuvos valstybės nuosavybė.

Taip pat konstatuota, kad iš Konstitucijos preambulėje įtvirtinto atviros, darnios ir teisingos pilietinės visuomenės siekio, iš konstitucinio principo, kad nuosavybė įpareigoja, iš Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalies, pagal kurią nuosavybės teises saugo įstatymas, iš Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostatos, kad valstybinio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarką nustato įstatymas, kitų Konstitucijos nuostatų išplaukia reikalavimas tausoti valstybės turtą, jo nešvaistyti ir jį racionaliai tvarkyti. Pagal Konstituciją įstatymai turi saugoti visų savininkų nuosavybės teises, taigi ir valstybės, kaip visos visuomenės organizacijos, nuosavybės teisę.

Konstatuota ir tai, kad negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas būtų valdomas, naudojamas, juo būtų disponuojama taip, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai ir šis turtas netarnautų viešajam interesui, visuomenės poreikiui, tautos gerovei, arba pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas būtų perduotas kitų subjektų nuosavybėn tam, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai, jeigu tai neatitinka viešojo intereso, visuomenės poreikių, netarnauja tautos gerovei.

Minėta ir tai, kad pradiniam laisvų profesinių sąjungų kūrimosi ir veiklos etape besikuriančioms ar jau susikūrusioms Lietuvos profesinėms sąjungoms teikiama valstybės parama sietina ne su profesinių sąjungų, kurios pagal Konstituciją veikia savarankiškai, funkcijų vykdymu,

bet su profesinių sąjungų, kaip vieno iš pilietinės visuomenės elementų, susikūrimu ir veiklos pradžia, taip pat kad šiame etape valstybė galėjo paremti besikuriančias ir tuo metu susikūrusias profesines sąjungas tik tokiu valstybei nuosavybės teise priklausiusiu turtu (patalpomis ir pan.), kuris buvo reikalingas profesinėms sąjungoms įsikurti ir pradėti veikti.

3.10. Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris per 5 metus perduoda turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms“, šio straipsnio (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris veikia iki 2006 metų birželio 1 dienos“, šio straipsnio (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris veikia iki 2001 m. liepos 1 d.“, šio straipsnio (2002 m. sausio 22 d. redakcija) nuostata „perduodama nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti“, nurodyto įstatymo 4 ir 5 straipsniuose (1993 m. gegužės 25 d. ir 1995 m. birželio 27 d. redakcijos) nustatyto teisiniu reguliavimu, nurodyto įstatymo 6 straipsnio (1995 m. vasario 23 d. redakcija) nuostata „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“, šio straipsnio 1 dalies (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“, šio straipsnio 2 dalies (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> Fondo lėšas privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn“, šio straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 21 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> Fondo lėšas privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn“, šio straipsnio 1 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostata „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“, šio straipsnio 2 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“, šio straipsnio 3 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo <...> perimti perduotą buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtą“, šio straipsnio 2

dalis (1999 m. gruodžio 21 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“, šio straipsnio 2 dalies (2000 m. gegužės 23 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“, šio straipsnio 2 dalies (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą bei lėšas“ bei šio straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 22 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo <...> nustatyti Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduoto turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką“ sudarytos teisinės prielaidos kitų subjektų – veikiančių ir besisteigiančių profesinių sąjungų nuosavybėn perduoti arba jų nuosavybėn perduotas ir toks valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas, kuris nebuvo būtinas profesinėms sąjungoms įsisteigti ir pradėti veikti.

Tokiu teisiniu reguliavimu nepaisoma Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalyje ir 128 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų valstybei nuosavybės teise priklausančio turto apsaugos reikalavimų, Konstitucijos 50 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto profesinių sąjungų konstitucinio statuso. Kartu pažeidžiami Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalis, kurioje įtvirtinta, kad valdžios galias riboja Konstitucija, konstitucinis teisinės valstybės principas.

3.11. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris per 5 metus perduoda turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms“, šio straipsnio (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris veikia iki 2006 metų birželio 1 dienos“, šio straipsnio (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris veikia iki 2001 m. liepos 1 d.“, šio straipsnio (2002 m. sausio 22 d. redakcija) nuostata „perduodama nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti“, nurodyto įstatymo 4 ir 5 straipsniai (1993 m. gegužės 25 d. ir 1995

m. birželio 27 d. redakcijos), nurodyto įstatymo 6 straipsnio (1995 m. vasario 23 d. redakcija) nuostata „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“, šio straipsnio 1 dalies (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“, šio straipsnio 2 dalies (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> Fondo lėšas privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn“, šio straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 21 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> Fondo lėšas privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn“, šio straipsnio 1 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostata „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“, šio straipsnio 2 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“, šio straipsnio 3 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo <...> perimti perduotą buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtą“, šio straipsnio 2 dalies (1999 m. gruodžio 21 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“, šio straipsnio 2 dalies (2000 m. gegužės 23 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“, šio straipsnio 2 dalies (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą bei lėšas“ bei šio straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 22 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo <...> nustatyti Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduoto turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką“ prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1

daliai, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

4. Seimas 1993 m. birželio 1 d. priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“, kurio 3 punkte *inter alia* buvo nustatyta: „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn perduodamą turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“.

4.1. Seimas 1994 m. liepos 20 d. priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos Seimo nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ pakeitimo ir papildymo“, kurio 1 punktu pripažino netekusiu galios Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 3 punkto 5 papunktį, o 2 punktu nutarė Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 3 punkto 6–13 papunkčius laikyti atitinkamai 5–12 papunkčiais. Taigi Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 3 punkto 6 papunktis (1993 m. birželio 1 d. redakcija) tapo šio nutarimo 3 punkto 5 papunkčiu (1994 m. liepos 20 d. redakcija).

4.2. Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 3 punkto (1993 m. birželio 1 d. redakcija) nuostatoje „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn perduodamą turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ bei šio Seimo nutarimo 3 punkto (1994 m. liepos 20 d. redakcija) nuostatoje „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn perduodamą turtą sudaro: <...> 5) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas, taip pat valstybės laikinai faktiškai valdomas ir naudojamas turtas, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės, t. y. sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis, laikomas Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybės dalimi ir perduodama nuosavybėn Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, kuris pagal įstatymą „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ minėtą valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą, taip pat turtą, į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės, perduoda Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn.

4.3. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų, kurios buvo SSRS profesinių

sajungų sistemos dalis, valdytas turtas yra Lietuvos valstybės nuosavybė.

Taip pat konstatuota, kad iš Konstitucijos preambulėje įtvirtinto atviros, darnios ir teisingos pilietinės visuomenės siekio, iš konstitucinio principo, kad nuosavybė įpareigoja, iš Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalies, pagal kurią nuosavybės teises saugo įstatymas, iš Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostatos, kad valstybinio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarką nustato įstatymas, kitų Konstitucijos nuostatų išplaukia reikalavimas tausoti valstybės turtą, jo nešvaistyti ir jį racionaliai tvarkyti. Minėta ir tai, kad pagal Konstituciją įstatymai turi saugoti visų savininkų nuosavybės teises, taigi ir valstybės, kaip visos visuomenės organizacijos, nuosavybės teise.

Konstatuota ir tai, kad negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas būtų valdomas, naudojamas, juo būtų disponuojama taip, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai ir šis turtas netarnautų viešajam interesui, visuomenės poreikiui, tautos gerovei, arba pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas būtų perduotas kitų subjektų nuosavybėn tam, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai, jeigu tai neatitinka viešojo intereso, visuomenės poreikių, netarnauja tautos gerovei.

Minėta, kad objektyviai susiklosčius tokiai situacijai, kai valstybė laikinai faktiškai valdo ir naudoja jai nuosavybės teise nepriklausantį turtą, šis turtas taip pat turi būti valdomas ir naudojamas paisant tų pačių konstitucinių reikalavimų, kaip ir valdant ir naudojant valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą, – jis taip pat turi būti tausojamas, nešvaistomas, racionaliai tvarkomas, taip pat kad šis konstitucinis imperatyvas taikytinas ir tam valstybės laikinai faktiškai valdomam ir naudojamam turtui, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės.

Minėta ir tai, kad laisvų profesinių sąjungų kūrimosi ir veiklos pradiniam etape besikuriančioms ar jau susikūrusioms Lietuvos profesinėms sąjungoms teikiama valstybės parama sietina ne su profesinių sąjungų, kurios pagal Konstituciją veikia savarankiškai, funkcijų vykdymu, bet su profesinių sąjungų, kaip vieno iš pilietinės visuomenės elementų, susikūrimu ir veiklos pradžia, taip pat kad šiame etape valstybė galėjo besikuriančias ir tuo metu susikūrusias profesines sąjungas paremti tik tokiu valstybei nuosavybės teise priklausiusiu turtu (patalpomis ir pan.), kuris buvo reikalingas profesinėms sąjungoms įsikurti ir pradėti veikti.

4.4. Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 3 punkto (1993 m. birželio 1 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn perduodamą turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ bei šio Seimo nutarimo 3 punkto (1994 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti

nuosavybėn perduodamą turtą sudaro: <...> 5) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ sudarytos teisinės prielaidos kitų subjektų – veikiančių ir besisteigiančių profesinių sąjungų nuosavybėn perduoti arba jų nuosavybėn buvo perduotas ir toks valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas, kuris nebuvo būtinas profesinėms sąjungoms įsisteigti ir pradėti veikti, taip pat tas valstybės laikinai faktiškai valdomas ir naudojamas turtas, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės.

Tokiu teisiniu reguliavimu nepaisoma Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalyje ir 128 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų valstybei nuosavybės teise priklausančio ar valstybės laikinai faktiškai valdomo ir naudojamo turto apsaugos reikalavimų, Konstitucijos 50 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto profesinių sąjungų konstitucinio statuso. Kartu pažeidžiami Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalis, kurioje įtvirtinta, kad valdžios galias riboja Konstitucija, konstitucinis teisinės valstybės principas.

4.5. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 3 punkto (1993 m. birželio 1 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn perduodamą turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ bei šio Seimo nutarimo 3 punkto (1994 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn perduodamą turtą sudaro: <...> 5) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1 daliai, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

5. Seimas 1994 m. vasario 17 d. priėmė nutarimą „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų patvirtinimo“, kuriuo patvirtintų Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų IV skyriaus 1 punkte nustatyta: „Fondo turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“.

5.1. Seimas 1995 m. birželio 27 d. priėmė nutarimą „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų pakeitimo ir papildymo“, kurio 2 punktu pakeitė 1994 m. vasario 17 d. Seimo nutarimo „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų patvirtinimo“ IV skyriaus 1 punktą (1994 m. vasario 17 d. redakcija), tačiau nuostata „Fondo turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ nepakito.

5.2. Seimo 1994 m. vasario 17 d. nutarimu „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Specialiojo

fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų IV skyriaus 1 punkto (1994 m. vasario 17 d. redakcija) nuostatoje „Fondo turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ bei šio punkto (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostatoje „Fondo turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas, taip pat valstybės laikinai faktiškai valdomas ir naudojamas turtas, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės, t. y. sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis, laikomas nuosavybės teise priklausančiu Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, kuris pagal įstatymą „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ minėtą valstybei nuosavybės teise priklausančią turtą, taip pat turtą, į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės, perduoda Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn.

5.3. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų, kurios buvo SSRS profesinių sąjungų sistemos dalis, valdytas turtas yra Lietuvos valstybės nuosavybė.

Taip pat konstatuota, kad iš Konstitucijos preambulėje įtvirtinto atviros, darnios ir teisingos pilietinės visuomenės siekio, iš konstitucinio principo, kad nuosavybė įpareigoja, iš Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalies, pagal kurią nuosavybės teisės saugo įstatymas, iš Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostatos, kad valstybinio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką nustato įstatymas, kitų Konstitucijos nuostatų išplaukia reikalavimas tausoti valstybės turtą, jo nešvaistyti ir jį racionaliai tvarkyti. Minėta ir tai, kad pagal Konstituciją įstatymai turi saugoti visų savininkų nuosavybės teises, taigi ir valstybės, kaip visos visuomenės organizacijos, nuosavybės teisę.

Konstatuota ir tai, kad negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas būtų valdomas, naudojamas, juo būtų disponuojama taip, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai ir šis turtas netarnautų viešajam interesui, visuomenės poreikiui, tautos gerovei, arba pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas būtų perduotas kitų subjektų nuosavybėn tam, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai, jeigu tai neatitinka viešojo intereso, visuomenės poreikių, netarnauja tautos gerovei.

Minėta, kad objektyviai susiklosčius tokiai situacijai, kai valstybė laikinai faktiškai valdo ir naudoja jai nuosavybės teise nepriklausančią turtą, šis turtas taip pat turi būti valdomas ir naudojamas paisant tų pačių konstitucinių reikalavimų, kaip ir valdant ir naudojant valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą, – jis taip pat turi būti tausojamas, nešvaistomas ir racionaliai tvarkomas, taip pat kad šis konstitucinis imperatyvas taikytinas ir tam valstybės laikinai faktiškai valdomam ir

naudojamam turtui, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės.

Minėta ir tai, kad laisvų profesinių sąjungų kūrimosi ir veiklos pradiniam etape besikuriančioms ar jau susikūrusioms Lietuvos profesinėms sąjungoms teikiama valstybės parama sietina ne su profesinių sąjungų, kurios pagal Konstituciją veikia savarankiškai, funkcijų vykdymu, bet su profesinių sąjungų, kaip vieno iš pilietinės visuomenės elementų, susikūrimu ir veiklos pradžia, taip pat kad šiame etape valstybė galėjo besikuriančias ir tuo metu susikūrusias profesines sąjungas paremti tik tokiu valstybei nuosavybės teise priklausiusiu turtu (patalpomis ir pan.), kuris buvo reikalingas profesinėms sąjungoms įsikurti ir pradėti veikti.

5.4. Seimo 1994 m. vasario 17 d. nutarimu „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų IV skyriaus 1 punkto (1994 m. vasario 17 d. redakcija) nuostata „Fondo turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ bei šio punkto (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „Fondo turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ sudarytos teisinės prielaidos kitų subjektų – veikiančių ir besisteigiančių profesinių sąjungų nuosavybėn perduoti ir tokį valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą, kuris nebuvo būtinas profesinėms sąjungoms įsisteigti ir pradėti veikti, taip pat tą valstybės laikinai faktiškai valdomą ir naudojamą turtą, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės.

Tokiu teisiniu reguliavimu nepaisoma Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalyje bei 128 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų valstybei nuosavybės teise priklausančio ar valstybės laikinai faktiškai valdomo ir naudojamo turto apsaugos reikalavimų, Konstitucijos 50 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto profesinių sąjungų konstitucinio statuso. Kartu pažeidžiami Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalis, kurioje įtvirtinta, kad valdžios galias riboja Konstitucija, konstitucinis teisinės valstybės principas.

5.5. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Seimo 1994 m. vasario 17 d. nutarimu „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų IV skyriaus 1 punkto (1994 m. vasario 17 d. redakcija) nuostata „Fondo turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ bei šio punkto (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „Fondo turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“ prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1 daliai, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

6. Seimas 1995 m. birželio 8 d. priėmė įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-

kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“.

6.1. Nurodyto įstatymo 2 straipsnyje nustatyta:

„Pripažinti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybe ir perduoti Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti šiuos objektus ir jų balanse apskaitomą turtą bei lėšas:

- 1) poilsio namus „Trakai“;
- 2) Lampėdžių poilsio namus;
- 3) valstybinę įmonę „Neringos kopos“ (buvę poilsio namai „Neringa“);
- 4) Druskininkų kurortinių įstaigų autoūkiui priklausiusias autotransporto priemones, jų detales ir inventorių;
- 5) Druskininkų sanatoriją „Nemunas“;
- 6) Palangos sanatoriją „Jūratė“ (išskyrus jos balanse apskaitomus bendrabučius);
- 7) Palangos sveikatos rūmus;
- 8) Anykščių reabilitacijos centrą (buvę poilsio namai „Šilelis“);
- 9) Druskininkų gydomosios kūno kultūros ir ambulatorinio gydymo centrą.“

6.2. Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnyje įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį šiame straipsnyje nurodyti objektai – įmonės, įstaigos, organizacijos ir jų balanse apskaitomas turtas bei lėšos, priklausantys valstybei nuosavybės teise, taip pat tuose objektuose esantis arba galintis būti valstybės laikinai faktiškai valdomas ir naudojamas turtas, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės, pripažinti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybe ir perduoti Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, kuris pagal įstatymą „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ minėtą valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą, taip pat šiuose objektuose esantį arba galintį būti turtą, į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės, perduoda Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn.

6.3. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad iki Lietuvos nepriklausomos valstybės atkūrimo Lietuvoje veikusių valstybinių profesinių sąjungų, kurios buvo SSRS profesinių sąjungų sistemos dalis, valdytas turtas yra Lietuvos valstybės nuosavybė.

Taip pat konstatuota, kad iš Konstitucijos preambulėje įtvirtinto atviros, darnios ir teisingos pilietinės visuomenės siekio, iš konstitucinio principo, kad nuosavybė įpareigoja, iš Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalies, pagal kurią nuosavybės teises saugo įstatymas, iš Konstitucijos 128 straipsnio 2 dalies nuostatos, kad valstybinio turto valdymo, naudojimo ir disponavimo tvarką nustato

įstatymas, kitų Konstitucijos nuostatų išplaukia reikalavimas tausoti valstybės turtą, jo nešvaistyti ir jį racionaliai tvarkyti. Minėta ir tai, kad pagal Konstituciją įstatymai turi saugoti visų savininkų nuosavybės teises, taigi ir valstybės, kaip visos visuomenės organizacijos, nuosavybės teisę.

Konstatuota ir tai, kad negalima nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas būtų valdomas, naudojamas, juo būtų disponuojama taip, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai ir šis turtas netarnautų viešajam interesui, visuomenės poreikiui, tautos gerovei, arba pagal kurį valstybei nuosavybės teise priklausantis turtas būtų perduotas kitų subjektų nuosavybėn tam, kad būtų tenkinami tik vienos socialinės grupės ar atskirų asmenų interesai arba poreikiai, jeigu tai neatitinka viešojo intereso, visuomenės poreikių, netarnauja tautos gerovei.

Minėta, kad objektyviai susiklosčius tokiai situacijai, kai valstybė laikinai faktiškai valdo ir naudoja jai nuosavybės teise nepriklausantį turtą, šis turtas taip pat turi būti valdomas ir naudojamas paisant tų pačių konstitucinių reikalavimų, kaip ir valdant ir naudojant valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą, – jis taip pat turi būti tausojamas, nešvaistomas ir racionaliai tvarkomas, taip pat kad šis konstitucinis imperatyvas taikytinas ir tam valstybės laikinai faktiškai valdomam ir naudojamam turtui, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės.

Minėta ir tai, kad laisvų profesinių sąjungų kūrimosi ir veiklos pradžioje etape besikuriančioms ar jau susikūrusioms Lietuvos profesinėms sąjungoms teikiama valstybės parama sietina ne su profesinių sąjungų, kurios pagal Konstituciją veikia savarankiškai, funkcijų vykdymu, bet su profesinių sąjungų, kaip vieno iš pilietinės visuomenės elementų, susikūrimu ir veiklos pradžia, taip pat kad šiame etape valstybė galėjo besikuriančias ir tuo metu susikūrusias profesines sąjungas paremti tik tokiu valstybei nuosavybės teise priklausiusiu turtu (patalpomis ir pan.), kuris buvo reikalingas profesinėms sąjungoms įsikurti ir pradėti veikti.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota ir tai, kad pagal Konstituciją profesinės sąjungos, kad galėtų vykdyti savo funkcijas, gali nuosavybės teise turėti įvairų turtą, tačiau profesinės sąjungos nėra ūkinės organizacijos, jos kuriasi ne ūkinei veiklai ar viešajam administravimui, todėl valstybės institucijos valstybei nuosavybės teise priklausančių įmonių, įstaigų, organizacijų negali perduoti profesinių sąjungų nuosavybėn.

6.4. Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnyje nustatytu teisiniu reguliavimu buvo sudarytos teisinės prielaidos kitų subjektų – veikiančių ir besisteigiančių profesinių sąjungų nuosavybėn perduoti ir tokį valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą, kuris nebuvo būtinas profesinėms sąjungoms įsisteigti ir pradėti veikti, taip pat tą šiame straipsnyje nurodytuose objektuose esantį arba galintį būti valstybės laikinai faktiškai

valdomą ir naudojamą turtą, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės.

Tokiu įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnyje nustatytu teisiniu reguliavimu nepaisoma Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalyje bei 128 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų valstybei nuosavybės teise priklausančio ar valstybės laikinai faktiškai valdomo ir naudojamo turto apsaugos reikalavimų, Konstitucijos 50 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto profesinių sąjungų konstitucinio statuso. Kartu pažeidžiami Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalis, kurioje įtvirtinta, kad valdžios galias riboja Konstitucija, konstitucinis teisinės valstybės principas.

6.5. Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnyje (1995 m. birželio 8 d. redakcija) buvo nustatyta:

„Lietuvos profesinėms sąjungoms už valstybės nuosavybėn perduotus objektus, turtą ir lėšas kompensuojama pagal Vyriausybės komisijos inventorizacijos 1991 m. sausio 1 d. duomenis išmokant kompensaciją kiekvienais metais lygiomis dalimis iki 2006 m. birželio 1 d.

Kompensuojamos lėšos yra Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybė ir pervedamos Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti.

Kompensacijos dydis negali viršyti 0,5 procento objektų neindeksuotos balansinės vertės. Kompensacijos išmokėjimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė.“

6.6. Seimas 2000 m. liepos 20 d. priėmė Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnio pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu pakeitė įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnio (1995 m. birželio 8 d. redakcija) 2 dalį ir ją išdėstė taip: „Kompensuojamos lėšos yra Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybė. Jos pervedamos lygiomis dalimis į einamąsias sąskaitas profesinėms sąjungoms, registruotoms Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijoje ir atstovaujamos Lietuvos Respublikos trišalėje taryboje: Lietuvos darbo federacijos, Lietuvos darbininkų sąjungos, Lietuvos profesinių sąjungų centro ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimo, bei Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti.“

6.7. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnyje (1995 m. birželio 8 d. ir 2000 m. liepos 20 d. redakcijos) įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį valstybė turi kompensuoti Lietuvos profesinėms sąjungoms už turtą, kuris tuo metu nuosavybės teise priklausė

pačiai valstybei ir niekada nuosavybės teise nepriklausė profesinėms sąjungoms, tad profesinės sąjungos negalėjo jo prarasti.

6.8. Tokiu įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnyje (1995 m. birželio 8 d. ir 2000 m. liepos 20 d. redakcijos) nustatytu teisiniu reguliavimu nepaisoma Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalyje bei 128 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų valstybei nuosavybės teise priklausančio turto apsaugos reikalavimų, Konstitucijos 50 straipsnio 1 dalyje įtvirtinto profesinių sąjungų konstitucinio statuso. Kartu pažeidžiami Konstitucijos 5 straipsnio 2 dalis, kurioje įtvirtinta, kad valdžios galias riboja Konstitucija, konstitucinis teisinės valstybės principas.

6.9. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnis ir 4 straipsnis (1995 m. birželio 8 d. ir 2000 m. liepos 20 d. redakcijos) prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1 daliai, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

7. Seimas 2000 m. liepos 20 d. priėmė Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymą ir Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymą.

7.1. Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo 5 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta: „Likviduoti Specialųjį fondą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti ir nutraukti Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti tarybos įgaliojimus 2001 m. liepos 1 d.“

7.2. 2000 m. liepos 20 d. priimto Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo 1 straipsniu buvo pakeistas įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punktą (1995 m. birželio 27 d. redakcija), vietoje žodžių ir skaičių „2006 metų birželio 1 dienos“ įrašius žodžius ir skaičius „2001 metų liepos 1 dienos“.

Taigi įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punkte (2000 m. liepos 20 d. redakcija) buvo *inter alia* nustatyta: „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris veikia iki 2001 metų liepos 1 dienos“.

7.3. Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo 5 straipsnio 1 dalimi ir įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punktu Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti buvo likviduotas ir jo tarybos įgaliojimai nutrūko 2001 m. liepos 1 d.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime minėta, kad nors pagal minėtus įstatymus Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nebegalėjo veikti nuo 2001 m. liepos 1 d., jis *de facto* tęsė savo veiklą ir po tos dienos.

7.4. Seimas 2002 m. sausio 22 d. priėmė Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu buvo pakeistas įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punktas (2000 m. liepos 20 d. redakcija), išbraukus žodžius „ir kuris veikia iki 2001 metų liepos 1 dienos“.

Taigi įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnyje (2002 m. sausio 22 d. redakcija) nustatyta: „Buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtas <...> perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profsąjungoms remti, kurio nuostatus tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas“.

7.5. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad panaikinus nuostatą, įtvirtinusią Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti likvidavimo ir šio fondo tarybos įgaliojimų nutraukimo datą (2001 m. liepos 1 d.), buvo sukurta tokia teisinė situacija, kai esą nebuvo įstatymu nustatyto teisinio reguliavimo, pagal kurį Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti buvo likviduotas, ir buvo sudarytos prielaidos laikyti, kad minėtas fondas niekada nebuvo likviduotas, kad jis veikia ir nurodyto Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo priėmimo metu – 2002 m. sausio 22 d. Taigi įstatymų leidėjas įtvirtino grįžtamojo galiojimo nuostatą, kuria buvo siekiama atgaline data atkurti jau įstatymu likviduotą Specialųjį fondą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti ir šitaip atgaline data legalizuoti jo *de facto* nenutrauktą veiklą.

7.6. Seimas 2002 m. sausio 22 d. priėmė Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymą išdėstė nauja redakcija.

Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 4 straipsnyje nustatyta: „Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti likviduojamas ir šio Fondo tarybos įgaliojimai nutraukiami atskiru Seimo nutarimu, kai atsiskaityta už Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti įsteigtų viešųjų įstaigų įsipareigojimus, Fondo valdomas turtas perduotas atskirų profesinių sąjungų ar savivaldybių nuosavybių nuosavybėn arba šis turtas perduotas ir lėšos pervestos šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytiems subjektams.“

Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms

remti jam perduotą turta, išskyrus šio Įstatymo 3 straipsnyje nurodytą turta, valdo, naudoja ir disponuoja juo Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti tarybos nustatyta tvarka.“

Šio straipsnio 2 dalyje *inter alia* nustatyta, kad „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti lėšos ir lėšos, gautos valdant, naudojant šiam fondui perduotą turta ir disponuojant juo, pervedamos į Profesinių sąjungų paramos fondą“.

Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 5 straipsnyje nustatyta: „Sudaroma Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti naujos sudėties taryba.“

7.7. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad ir šiuo – Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatyme (2002 m. sausio 22 d. redakcija) nustatytu – teisiniu reguliavimu buvo sukurta tokia – jau minėta – teisinė situacija, kai esą nebuvo įstatymu nustatyto teisinio reguliavimo, pagal kurį Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti buvo likviduotas, ir buvo sudarytos prielaidos laikyti, kad minėtas fondas niekada nebuvo likviduotas, kad jis veikia ir naujos redakcijos Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo priėmimo metu – 2002 m. sausio 22 d. Taigi įstatymų leidejas ir šiuo atveju įtvirtino grįžtamojo galiojimo nuostatas, kuriomis buvo siekiama atgaline data atkurti jau įstatymu likviduotą Specialųjį fondą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti ir šitaip atgaline data legalizuoti jo *de facto* nenutrauktą veiklą.

7.8. Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje nustatyta: „Galioja tik paskelbti įstatymai.“

Aiškindamas šią Konstitucijos nuostatą, Konstitucinis Teismas 2001 m. sausio 11 d. nutarime konstatavo:

„Ši Konstitucijos nuostata reiškia, kad įstatymai negalioja ir negali būti taikomi, jei jie nėra oficialiai paskelbti. Oficialus įstatymų paskelbimas laikantis Konstitucijoje ir įstatymuose nustatytos tvarkos yra būtina sąlyga ne tik tam, kad įstatymai įsigaliotų, bet ir kad teisinių santykių subjektai žinotų, kokie įstatymai galioja, koks yra jų turinys, ir juos vykdytų. Demokratinėje teisinėje valstybėje negali būti nepaskelbtų įstatymų.“

Konstitucijos 7 straipsnio 2 dalyje taip pat atsispindi teisės principas, jog paskelbti įstatymai galioja į ateitį ir neturi grįžtamosios galios (*lex retro non agit*). Taigi įstatymai taikomi tiems faktams ir pasekmėms, kurios atsiranda po šių įstatymų įsigaliojimo. Reikalavimas, kad paskelbti įstatymai galiotų į ateitį ir neturėtų grįžtamosios galios – svarbi teisinio tikrumo prielaida, esminis teisės viešpatavimo, teisinės valstybės elementas.“

7.9. 2002 m. sausio 22 d. priimto Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo 1 straipsniu panaikinus nuostatą, įtvirtinusią Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti

likvidavimo ir šio fondo tarybos įgaliojimų nutraukimo datą (2001 m. liepos 1 d.), ir įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnyje (2002 m. sausio 22 d. redakcija) įtvirtinus nuostatą „Buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtas <...> perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profsąjungoms remti, kurio nuostatus tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas“, taip pat tą pačią dieną priimto Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo pakeitimo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalyje nustatius, kad „Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti jam perduotą turtą, išskyrus šio Įstatymo 3 straipsnyje nurodytą turtą, valdo, naudoja ir disponuoja juo Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti tarybos nustatyta tvarka“, šio straipsnio 2 dalyje *inter alia* nustatius, kad „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti lėšos ir lėšos, gautos valdant, naudojant šiam fondui perduotą turtą ir disponuojant juo, pervedamos į Profesinių sąjungų paramos fondą“, 4 straipsnyje nustatius, kad „Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti likviduojamas ir šio Fondo tarybos įgaliojimai nutraukiami atskiru Seimo nutarimu, kai atsiskaityta už Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti įsteigtų viešųjų įstaigų įsipareigojimus, Fondo valdomas turtas perduotas atskirų profesinių sąjungų ar savivaldybių nuosavybių nuosavybėn arba šis turtas parduotas ir lėšos pervestos šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytiems subjektams“ bei 5 straipsnyje nustatius, kad „Sudaroma Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti naujos sudėties taryba“, sukuriama tokia teisinė situacija, kai Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, kuris buvo likviduotas įstatymu, toliau veikia ir neatkurtas.

Pažymėtina, kad pagal Konstituciją tokiu teisiniu reguliavimu Specialusis fondas veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti negalėjo būti atkurtas ir nėra atkurtas.

Tokiu teisiniu reguliavimu nurodytoms įstatymų nuostatomis suteikiama grįžtamoji galia, nepaisoma konstitucinio principo *lex retro non agit*.

7.10. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad 2002 m. sausio 22 d. priimto Įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo 1 straipsnis ta apimtimi, kuria juo pakeistas įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punktas (2000 m. liepos 20 d. redakcija) ir šiame punkte išbraukti žodžiai „ir kuris veikia iki 2001 metų liepos 1 dienos“ bei šiame punkte (2002 m. sausio 22 d. redakcija) įtvirtinta nuostata „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profsąjungoms remti, kurio nuostatus tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas“, įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio (2002 m.

sausio 22 d. redakcija) nuostata „Buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtas <...> perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profsąjungoms remti, kurio nuostatus tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas“, Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalis, šio straipsnio 2 dalies nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti lėšos ir lėšos, gautos valdant, naudojant šiam fondui perduotą turtą ir disponuojant juo, pervedamos į Profesinių sąjungų paramos fondą“, šio įstatymo 4 ir 5 straipsniai prieštarauja Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

8. Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 1 straipsnyje buvo konstatuota, jog jis „priimamas remiantis tuo, kad Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba nesilaikė įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ bei kitų Lietuvos profesinių sąjungų turto klausimus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų ir neatliko jai pavestų funkcijų“, taip pat kad Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymu „siekiama išsaugoti Lietuvos nacionalinio turto – profesinėms sąjungoms priklausiusių pastatų ir kito turto vertę, juos tinkamai valdyti ir naudoti, o profesinėms sąjungoms sudaryti galimybę turtą ir lėšas efektyviai panaudoti savo tikslams įgyvendinti“.

8.1. Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalyje buvo nustatyta: „Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) ir poilsio namai „Neringos kopos“ (buvę poilsio namai „Neringa“) lygiomis dalimis perduodami bendrosios dalinės nuosavybės teise Lietuvos darbo federacijai, Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos darbininkų sąjungai ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimui.“

8.2. Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo pakeitimo įstatymu pakeitus Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymą ir jį išdėsčius nauja redakcija, Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalyje nustatyta: „Viešoji įstaiga „Anykščių šilelis“ (buvę poilsio namai „Šilelis“) ir UAB „Neringos kopos“ (buvę poilsio namai „Neringa“) akcijos lygiomis dalimis perduodami bendrosios dalinės nuosavybės teise Lietuvos darbo federacijai, Lietuvos profesinių sąjungų centrui, Lietuvos darbininkų sąjungai ir Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimui.“

8.3. Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 11 dalyje buvo nustatyta: „Lietuvos darbo federacija, Lietuvos profesinių sąjungų centras, Lietuvos darbininkų sąjunga, Lietuvos profesinių sąjungų susivienijimas iki 2000 m. rugsėjo 1 d. turi priimti bendrosios dalinės nuosavybės teise Anykščių reabilitacijos centrą (buvusius poilsio namus „Šilelis“) ir poilsio namus „Neringos kopos“ (buvę poilsio namai „Neringa“).“

8.4. Minėta, kad įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2

straipsnyje (1995 m. birželio 8 d. redakcija) nurodyti objektai – įmonės, įstaigos, organizacijos ir jų balanse apskaitomas turtas bei lėšos, priklausantys valstybei nuosavybės teise, taip pat tuose objektuose esantis arba galintis būti valstybės laikinai faktiškai valdomas ir naudojamas turtas, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės, pripažinti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybe ir perduoti Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, kuris pagal įstatymą „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ minėtą valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą, taip pat šiuose objektuose esantį arba galintį būti turtą, į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės, perduoda Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn.

Minėta ir tai, kad šiame straipsnyje nustatytu teisiniu reguliavimu buvo sudarytos teisinės prielaidos kitų subjektų – veikiančių ir besisteigiančių profesinių sąjungų nuosavybėn perduoti ir tokį valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą, kuris nebuvo būtinas profesinėms sąjungoms įsisteigti ir pradėti veikti, taip pat tą šiame straipsnyje nurodytuose objektuose esantį arba galintį būti valstybės laikinai faktiškai valdomą ir naudojamą turtą, kuris buvo okupacinės valdžios neteisėtai nacionalizuotas ar kitais neteisėtais būdais nusavintas ir į kurį pagal įstatymą gali būti atkuriamos nuosavybės teisės.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad toks įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnyje (1995 m. birželio 8 d. redakcija) nustatytas teisinis reguliavimas prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1 daliai, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

Įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnyje (1995 m. birželio 8 d. redakcija) *inter alia* nurodyti ir tie objektai, kurie nurodyti ir Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 bei 11 dalyse ir Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalyje – buvę poilsio namai „Šilelis“ ir buvę poilsio namai „Neringa“.

8.5. Konstatavus, kad įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnis prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1 daliai, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, konstatuotina ir tai, kad Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1 daliai, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštarauja ir Profesinių sąjungų

turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 bei 11 dalys ir Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalis.

9. Minėta, kad pareiškėjas prašo ištirti, ar įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punktas ta apimtimi, kuria buvo perduotas ir administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, bei Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalies nuostata, kad Anykščių reabilitacijos centras (buvę poilsio namai „Šilelis“) perduodamas profesinių sąjungų nuosavybėn, ta apimtimi, kuria buvo perduotas ir administracinis pastatas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas kaip turto objektas 2.12, unikalus objekto Nr. 34/962-0056-01-0, neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsniui.

9.1. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punktas bei Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalis prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1 daliai, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui.

9.2. Konstatavus, jog įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punktas bei Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalis prieštarauja Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1 daliai, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui, konstatuotina, jog įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnio 8 punktas bei Profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalis Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1 daliai, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštarauja ir pareiškėjo nurodyta apimtimi.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 ir 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55 ir 56 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

nutaria:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1 daliai, 128 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui

prieštarauja:

1.1. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio (1993 m. gegužės 25 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris per 5 metus perduoda turtą veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms“;

1.2. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris veikia iki 2006 metų birželio 1 dienos“;

1.3. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti, <...> kuris veikia iki 2001 m. liepos 1 d.“;

1.4. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 4 straipsnis;

1.5. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 5 straipsnis (1993 m. gegužės 25 d. redakcija);

1.6. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 5 straipsnis (1995 m. birželio 27 d. redakcija);

1.7. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio (1995 m. vasario 23 d. redakcija) nuostata „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“;

1.8. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 1 dalies (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“;

1.9. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 1 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostata „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduotas turtas“;

1.10. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalies (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> Fondo lėšas privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn“;

1.11. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalies (1998 m. gruodžio 21 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo

veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> Fondo lėšas privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn“;

1.12. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“;

1.13. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalies (1999 m. gruodžio 21 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“;

1.14. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalies (2000 m. gegužės 23 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba <...> privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą, <...> perduoti joms ir Fondo lėšas“;

1.15. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalies (2000 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo perduoti Lietuvos profesinių sąjungų nuosavybėn Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti valdomą ir naudojamą turtą bei lėšas“;

1.16. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 2 dalies (2002 m. sausio 22 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo <...> nustatyti Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti perduoto turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo tvarką“;

1.17. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 6 straipsnio 3 dalies (1999 m. birželio 24 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti taryba privalo <...> perimti perduotą buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtą“;

1.18. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 2 straipsnis;

1.19. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnis (1995 m. birželio 8 d. redakcija);

1.20. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos sanatorinių-kurortinių įstaigų ir poilsio namų, valdytų buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų, nuosavybės nustatymo“ 4 straipsnis (2000 m. liepos 20 d. redakcija);

1.21. Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalis;

1.22. Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2000 m. liepos 20 d. redakcija) 3 straipsnio 11 dalis;

1.23. Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 3 straipsnio 5 dalis;

1.24. Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 3 punkto (1993 m. birželio 1 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn perduodamą turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“;

1.25. Lietuvos Respublikos Seimo 1993 m. birželio 1 d. nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ įgyvendinimo“ 3 punkto (1994 m. liepos 20 d. redakcija) nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuosavybėn perduodamą turtą sudaro: <...> 5) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“;

1.26. Lietuvos Respublikos Seimo 1994 m. vasario 17 d. nutarimu „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų IV skyriaus 1 punkto (1994 m. vasario 17 d. redakcija) nuostata „Fondo turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“;

1.27. Lietuvos Respublikos Seimo 1994 m. vasario 17 d. nutarimu „Dėl Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti nuostatų IV skyriaus 1 punkto (1995 m. birželio 27 d. redakcija) nuostata „Fondo turtą sudaro: <...> 6) Lietuvos profesinių sąjungų sanatorijų bei poilsio namų nuosavybės dalis“.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštarauja:

2.1. 2002 m. sausio 22 d. priimto Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos

TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 ir 6 straipsnių pakeitimo įstatymo 1 straipsnis ta apimtimi, kuria juo pakeistas Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio 2 punktą (2000 m. liepos 20 d. redakcija), šiame punkte išbraukti žodžiai „ir kuris veikia iki 2001 metų liepos 1 dienos“ ir šiame punkte (2002 m. sausio 22 d. redakcija) įtvirtinta nuostata „Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profsąjungoms remti, kurio nuostatus tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas“;

2.2. Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 2 straipsnio 1 dalis;

2.3. Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 2 straipsnio 2 dalies nuostata „Specialiojo fondo veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti lėšos ir lėšos, gautos valdant, naudojant šiam fondui perduotą turtą ir disponuojant juo, pervedamos į Profesinių sąjungų paramos fondą“;

2.4. Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 4 straipsnis;

2.5. Lietuvos Respublikos profesinių sąjungų turto paskirstymo įstatymo (2002 m. sausio 22 d. redakcija) 5 straipsnis.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 7 straipsnio 2 daliai, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštarauja Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turto“ 3 straipsnio (2002 m. sausio 22 d. redakcija) nuostata „Buvusių Lietuvos TSR valstybinių profesinių sąjungų turtas <...> perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> Specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profsąjungoms remti, kurio nuostatus tvirtina Lietuvos Respublikos Seimas“, o šios nuostatos dalis „perduodamas nuosavybėn: <...> 2) <...> specialiajam fondui veikiančioms ir besisteigiančioms profesinėms sąjungoms remti“ prieštarauja ir Lietuvos Respublikos Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai, 23 straipsnio 2 daliai, 50 straipsnio 1 daliai, 128 straipsnio 2 daliai.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius
Egidijus Jarašiūnas
Egidijus Kūris
Kęstutis Lapinskas
Zenonas Namavičius
Augustinas Normantas
Jonas Prapiestis
Vytautas Sinkevičius
Stasys Stačiokas